

Polski rynek jaj 2024

a perspektywy tranzycji do chowu bezklatkowego

COMPASSION
in world farming

Food Business

**Niniejszy raport został stworzony przez
Compassion in World Farming we współpracy
merytorycznej z Credit Agricole Bank Polska.**

Compassion in World Farming to wiodąca międzynarodowa organizacja użytku publicznego zajmująca się dobrostanem zwierząt i środowiskiem, której celem jest

zaprzestanie chowu przemysłowego i przekształcenie systemu żywnościowego tak, aby działał on z korzyścią dla życia zwierząt, ludzi oraz zdrowia planety.

Dobrostan zwierząt stanowi centrum działań organizacji. Poprzez kampanie, lobbying na rzecz zmian legislacyjnych i pozytywny dialog z firmami sektora spożywczego na arenie międzynarodowej, CIWF stara się wpływać na kluczowych decydentów, którzy kształtują, tworzą i finansują system żywnościowy.

Compassion in World Farming działa od 2013 roku w Polsce z biurem w Warszawie.

Program 'Food Business' w ramach działalności organizacji ma kluczowe znaczenie dla wprowadzania zmian na dużą skalę poprzez wspieranie wiodących firm branży spożywczej na drodze do oferowania zdrowszej żywności i wyższego dobrostanu zwierząt hodowlanych. Pomagamy firmom w opracowaniu, wdrażaniu i sprawozdawczości w zakresie polityki dobrostanu zwierząt i szerszej polityki żywnościowej, począwszy od opracowania uzasadnienia biznesowego, a skończywszy na strategii komunikacji i wsparciu działań marketingowych w tym obszarze.

Credit Agricole Bank Polska jest częścią Grupy Crédit Agricole, która znajduje się wśród 10 największych banków na świecie pod względem wartości aktywów, działa w 46 krajach na świecie i obsługuje ponad 53 miliony klientów. Jest bankiem uniwersalnym, który od ponad 20 lat funkcjonuje na polskim rynku.

Aspiracją Credit Agricole jest odgrywanie istotnej roli w zielonej transformacji dzięki jasno sprecyzowanej ambicji i zrównoważonemu modelowi biznesowemu.

W ramach założenia strategicznego „Działamy na rzecz klimatu i przejścia na gospodarkę niskoemisyjną” bank chce wspierać modernizację gospodarstw rolnych w celu poprawy dobrostanu zwierząt.

CHARAKTERYSTYKA POLSKIEGO RYNKU JAJ

Produkcja i konsumpcja

Polska jest ważnym graczem na europejskim rynku jaj.

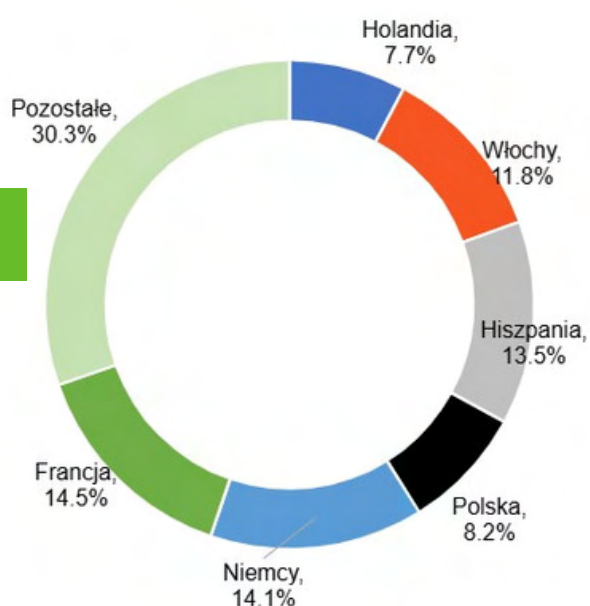
W 2023 r. Polska wyprodukowała 8.2% ogólnej liczby jaj w UE, zajmując **5. miejsce** w produkcji jaj w UE.

Źródło: Eurostat, grudzień 2024

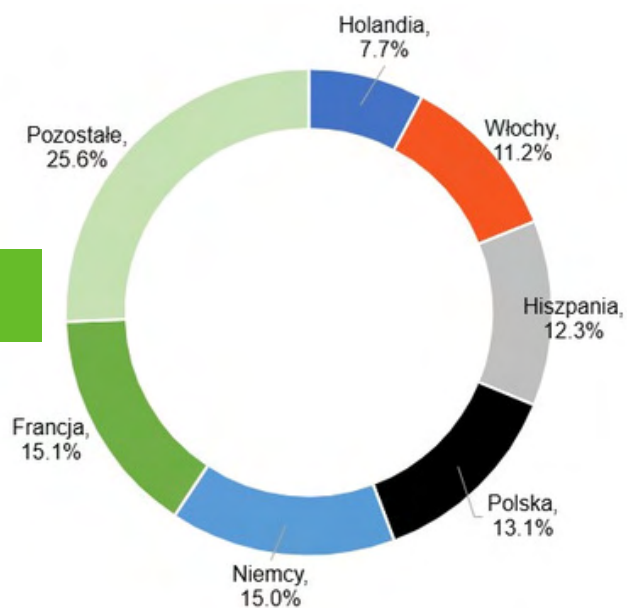
Produkcja jaj w UE w 2023 r.

5 miejsce

Udział pogłowia kur niosek w UE w 2023 r.

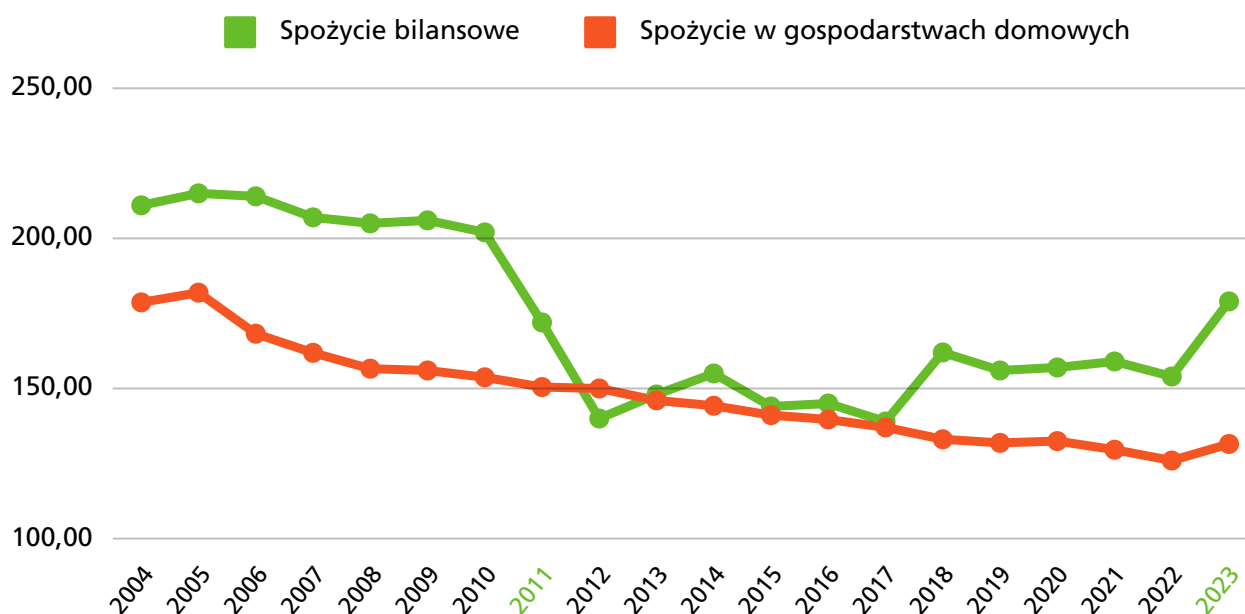
3 miejsce

Liczebność pogłównia kur niosek na koniec 2023 r. wynosiła w Polsce **ponad 50 milionów kur** (źródło: Główny Inspektorat Weterynarii, styczeń 2024).

Liczebność pogłównia kur niosek w poszczególnych krajach UE w 2023 r. (%)		
Kraj	Liczba kur niosek	% udział w UE
Francja	58 471 300	15,1%
Niemcy	58 103 211	15,0%
Polska	50 693 700	13,1%
Hiszpania	47 704 960	12,3%
Włochy	43 279 340	11,2%
Holandia	29 926 930	7,7%
Belgia	11 004 654	2,8%
Rumunia	10 367 463	2,7%

Konsumpcja jaj na mieszkańca w Polsce od lat się obniża. Podczas gdy w 2011 r. w gospodarstwach domowych spożywało się na osobę jeszcze 150 jaj rocznie, o tyle w **2023 r.** było to już tylko **131 jaj rocznie**.

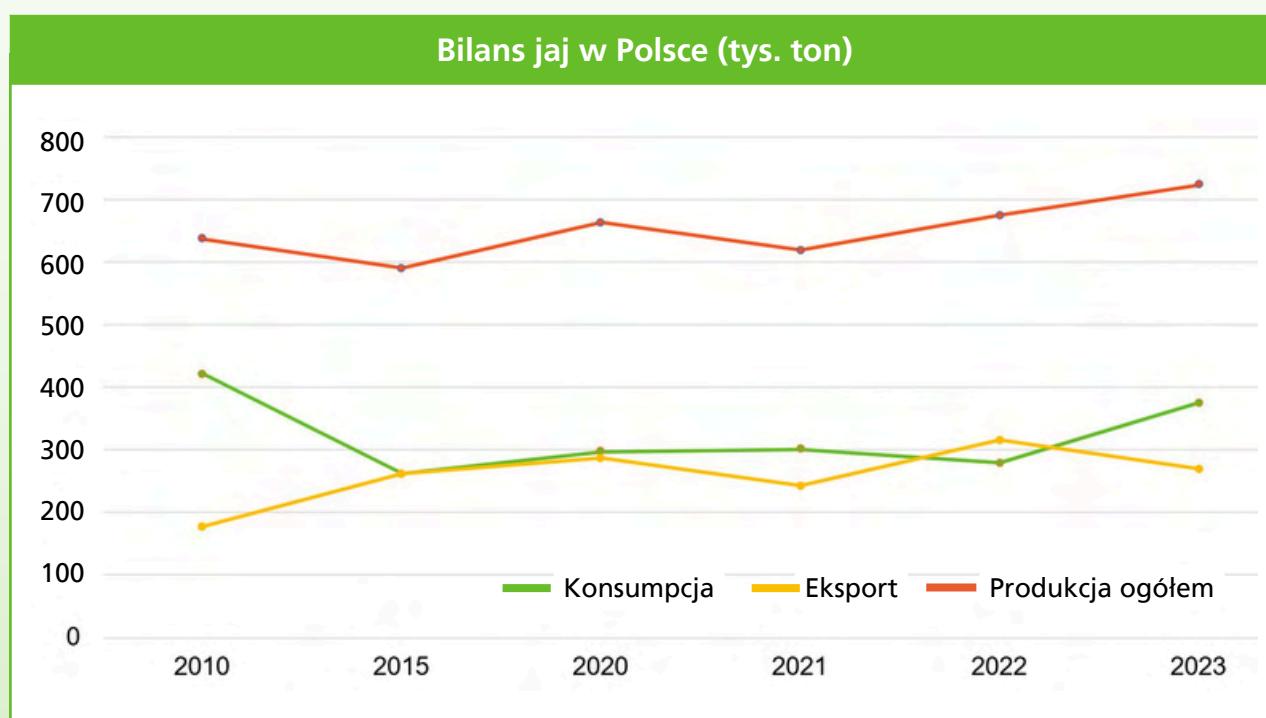
Źródło: GUS, Credit Agricole

Produkcja jaj w Polsce pozostaje na wysokim poziomie od 2020 r., co przy spadającej konsumpcji oznacza, że Polska odnotowuje trwałą nadwyżkę w handlu zagranicznym jajami. Prawie połowa wyprodukowanych w Polsce jaj trafia na eksport.

Bilans jaj w Polsce (tys. ton)						
	2010	2015	2020	2021	2022	2023
Produkcja ogółem	637	590	663	619	674	723
Produkcja jaj konsumpcyjnych	541	502	564	526	573	615
Import	32	21	33	41	41	34
Konsumpcja	421	262	297	301	279	375
Eksport	177	262	287	242	315	269
Udział importu w konsumpcji (%)	7,6	8,0	11,1	13,6	14,7	9,1
Udział eksportu w produkcji (%)	27,8	44,4	43,3	39,1	46,7	37,2

Źródło: GUS, Credit Agricole

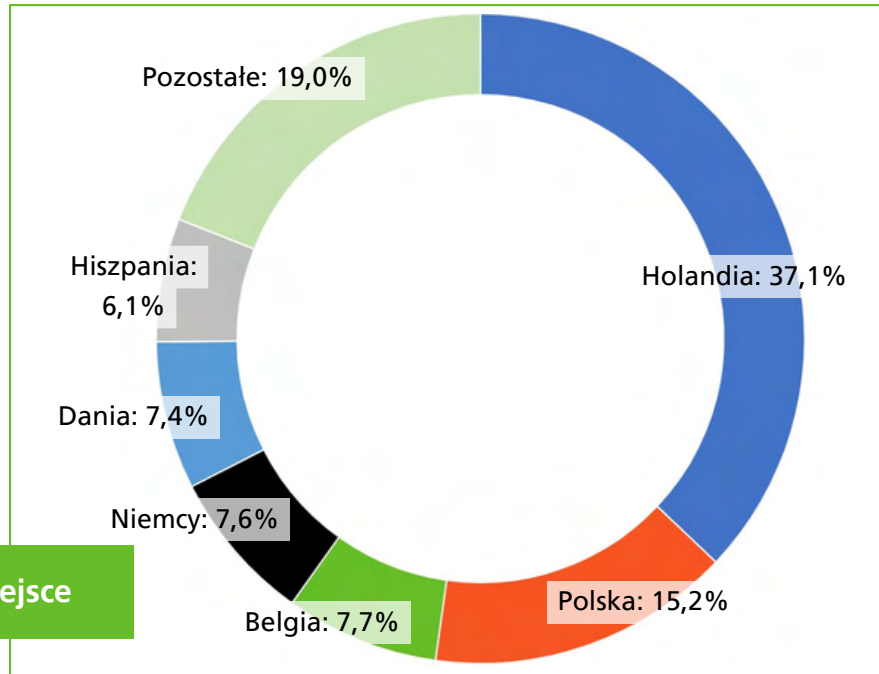
Źródło: Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2024, Credit Agricole

Eksport

Polska jest **drugim co do wielkości eksporterem w UE** (po Holandii) z 15,2% całkowitego eksportu UE w 2023 r.

Źródło: Eurostat, Credit Agricole

2 miejsce

Głównymi odbiorcami polskiego eksportu jaj są kraje UE: **Niemcy, Holandia i Włochy**, choć w ostatnich latach struktura polskiego eksportu staje się coraz bardziej zróżnicowana.

Struktura geograficzna polskiego eksportu jaj w 2022 r. (%)

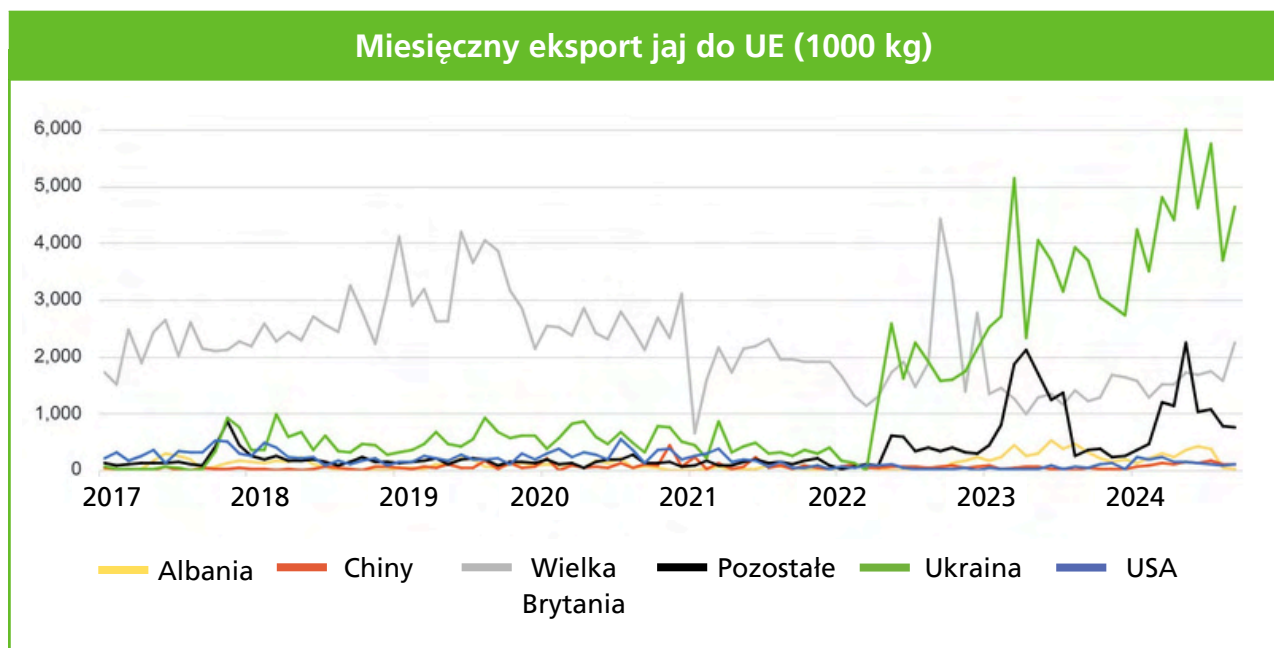

Źródło: Eurostat, Credit Agricole

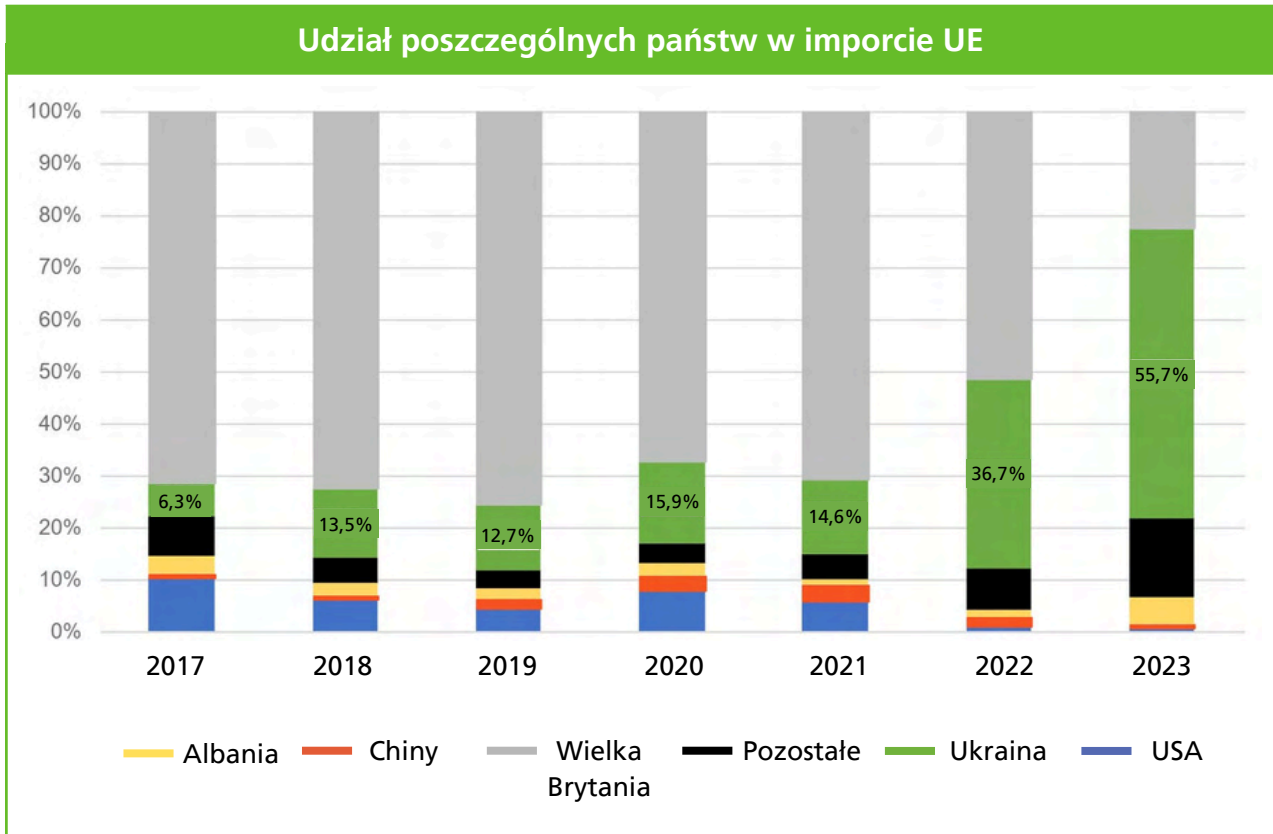
Jaja z Polski, które trafiają na rynek europejski, wykorzystuje się w większości w **sektorze przetwórczym** i dlatego jaja klatkowe są dla Polski nadal przydatnym produktem eksportowym, mimo globalnego trendu tranzycji na chów bezklatkowy. Konsumenci w krajach Europy Zachodniej nie akceptują już jaj świeżych z chowu klatkowego, natomiast nadal są one wykorzystywane w przetwórstwie, gdzie ich pochodzenie nie jest widoczne dla konsumenta.

BIEŻĄCA SYTUACJA NA RYNKU JAJ W UNII EUROPEJSKIEJ

Jednym z wyzwań dla unijnych producentów jaj jest coraz większa **obecność Ukrainy na rynku europejskim** (począwszy od 2022 r.). Jaja z Ukrainy są konkurencyjne cenowo, ale nie spełniają tych samych wymogów produkcji, które obowiązują producentów jaj w UE. Są to przeważnie jaja z klatek bateryjnych, które zostały wycofane w Europie w 2012 r.

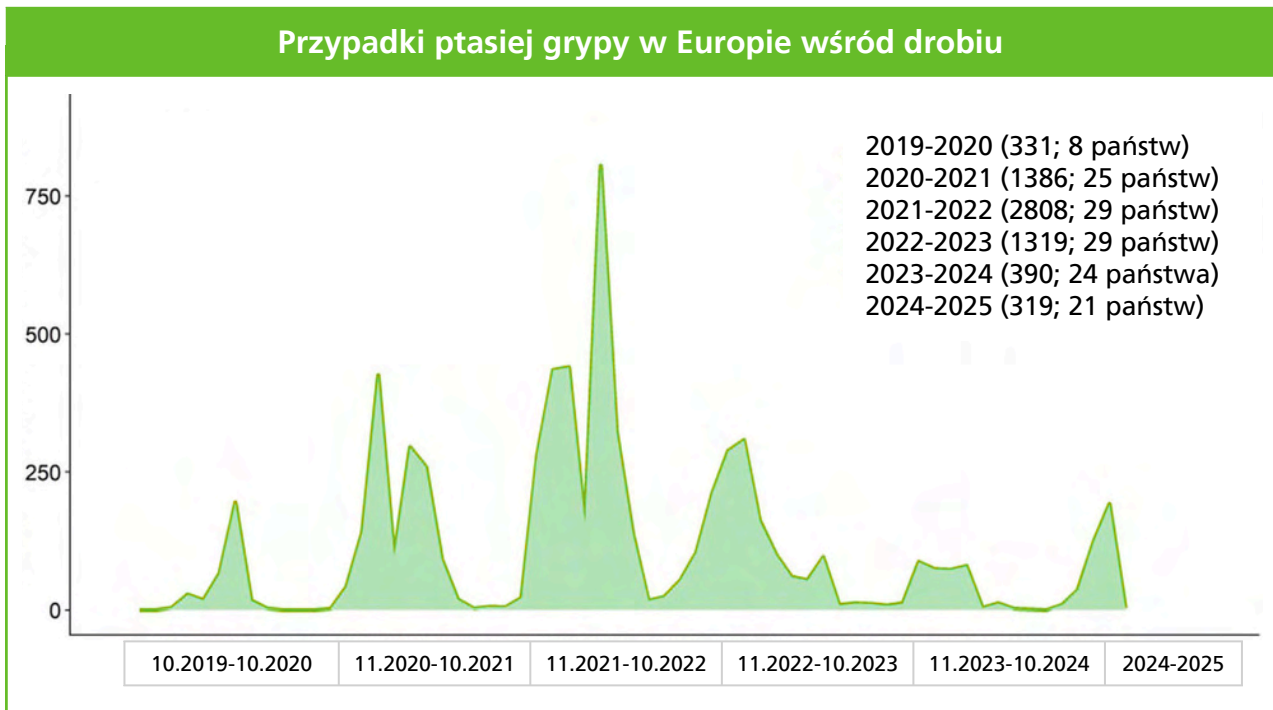

Źródło: Eurostat, Credit Agricole

Źródło: Eurostat, Credit Agricole

Drugim ważnym wyzwaniem w skali międzynarodowej jest **zagrożenie epidemią ptasiej grypy**. W Europie w ostatnich latach odnotowano rekordową liczbę jej przypadków.

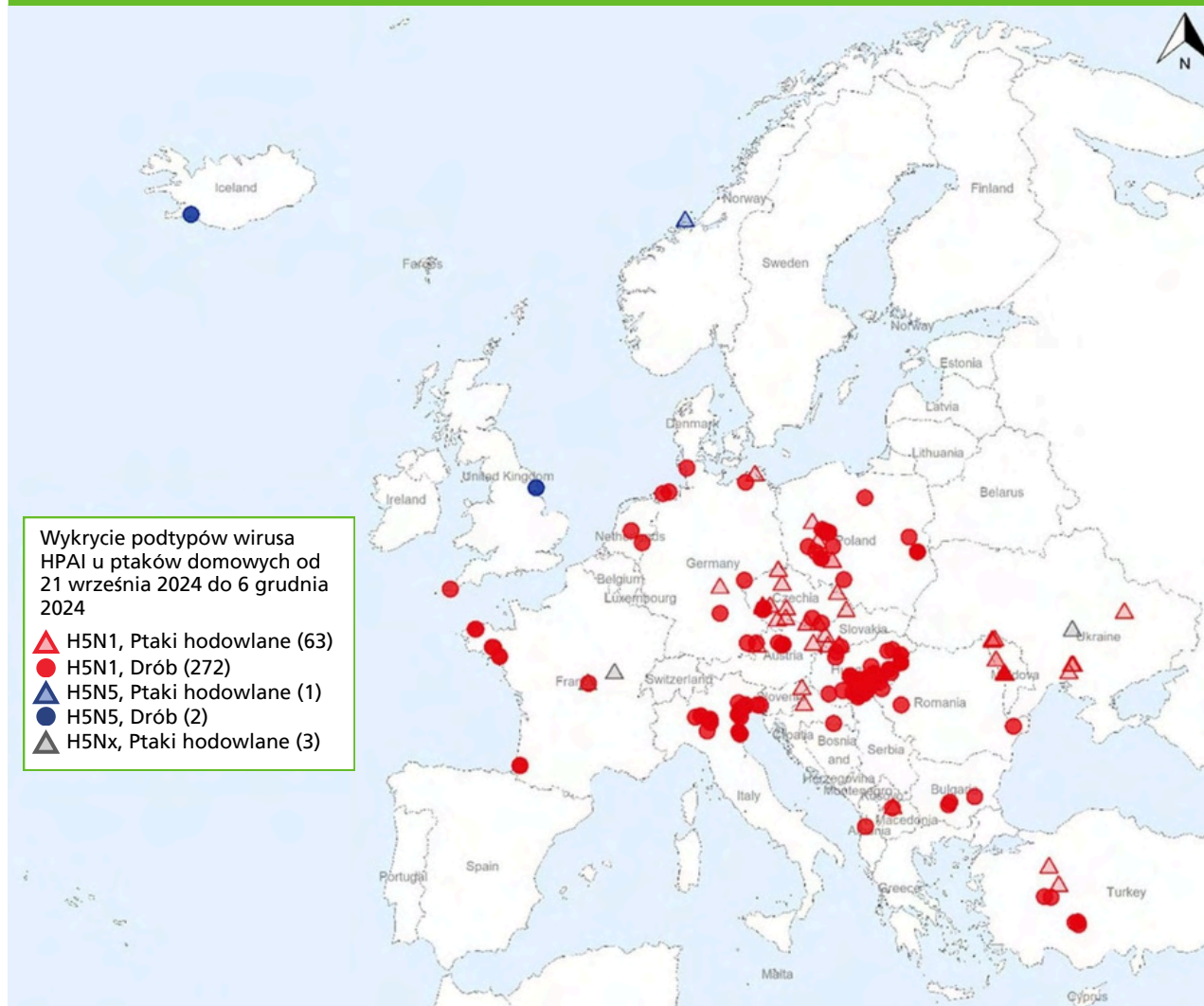

Źródło: EFSA, Ogniska zakażeń ptasią grypą wrzesień-grudzień 2024

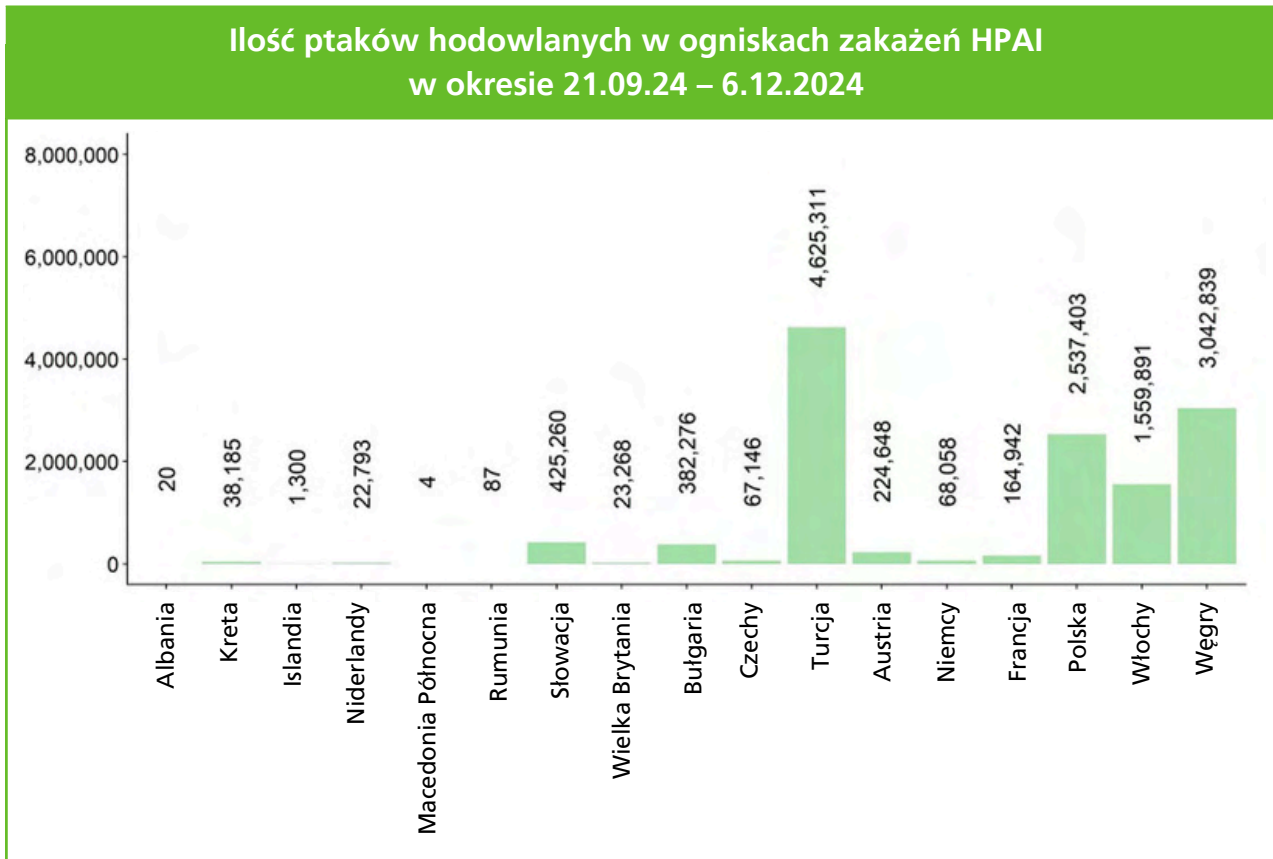
W porównaniu do Europy Zachodniej, sytuacja epidemiczna w Polsce była zwykle relatywnie dobra. Pod koniec 2024 r. można jednak zauważyć wyraźny wzrost dynamiki zakażeń w Europie Południowo-Wschodniej i Centralnej, również w Polsce.

Przypadki ptasiej grypy w Europie wśród drobiu w okresie 21.09.24 – 6.12.2024

Źródło: EFSA, Ogniska zakażeń ptasią grypą wrzesień-grudzień 2024

W bieżącym okresie sprawozdawczym (wrzesień – grudzień 2024) Węgry odpowiadały za ponad 65% (186/274) ognisk HPAI u drobiu, przy czym dotyczyło to wielu mniejszych zakładów, podczas gdy kilka ognisk w Turcji, Polsce i Włoszech dotyczyło większych zakładów z większą liczbą podatnych ptaków. Łącznie w dotkniętych HPAI zakładach drobiarskich padło lub zostało zabitych ponad 13 milionów ptaków, 100 razy więcej niż w poprzednim okresie sprawozdawczym.

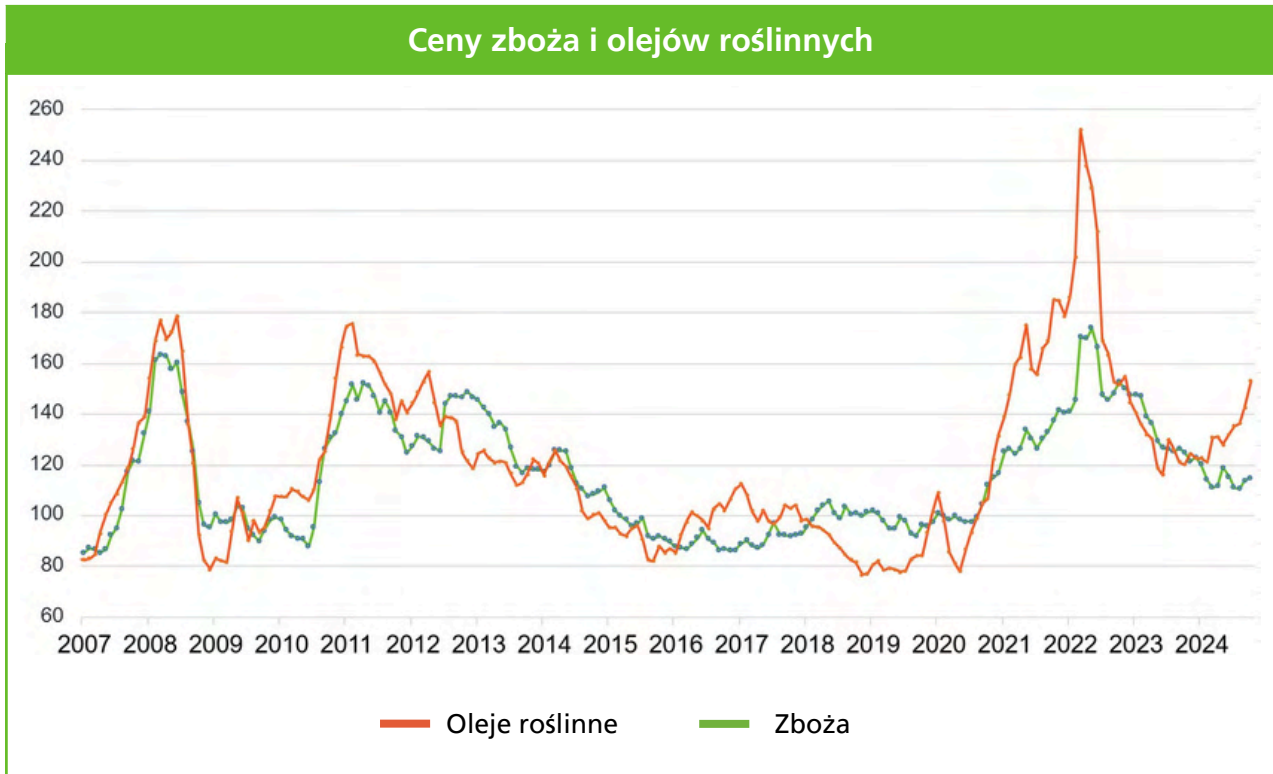
Źródło: EFSA, Ogniska zakażeń ptasią grypą wrzesień-grudzień 2024

W Polsce stwierdzono 19 ognisk zakażenia w danym okresie. Co warto podkreślić, według raportu EFSA, **tylko dwie z tych 19 lokacji posiadały wolny wybieg**, natomiast w pozostałych ptaki nie miały dostępu na zewnątrz. Nie podaje się, czy chodziło o chów klatkowy czy ściółkowy. Podejrzewa się, że zakażenia wirusem były pośrednio przeniesione przez ptaki dzikie w okresie migracji, poprzez ujęcia wodne znajdujące się w pobliżu ferm drobiarskich.

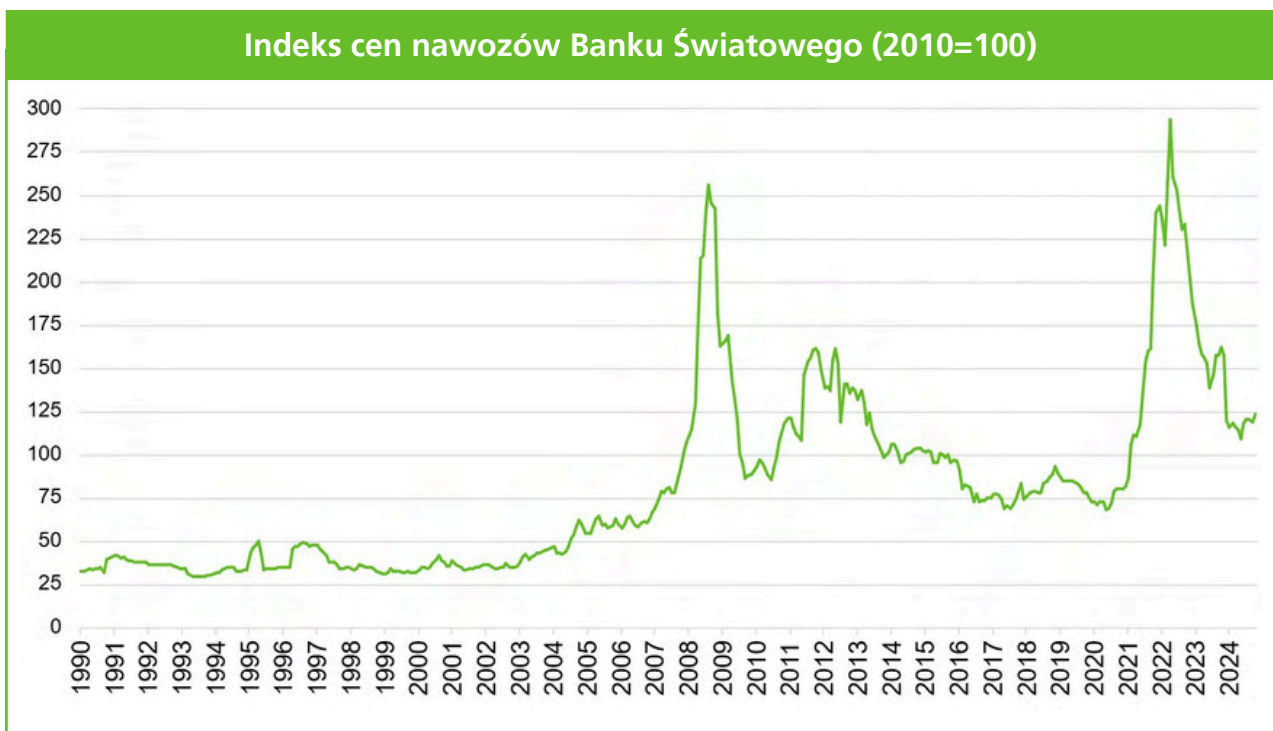
Według raportu EFSA, **bioasekuracja** pozostaje kluczowym czynnikiem zapobiegającym przenoszeniu wirusa ptasiej grypy z dzikich ptaków do zakładów drobiarskich i dalszemu rozprzestrzenianiu się z gospodarstwa do gospodarstwa.

Używanie tego samego sprzętu i personelu w gospodarstwach, szczególnie gdy należą one do tego samego właściciela, powinno być, jeśli to możliwe, unikane lub ograniczone do absolutnego minimum. W przypadku konieczności używania tego samego sprzętu lub personelu należy ściśle przestrzegać protokołów bezpieczeństwa biologicznego. Niezbędne są dalsze badania w celu zidentyfikowania potencjalnych naruszeń zasad bezpieczeństwa biologicznego w dużych zakładach drobiarskich.

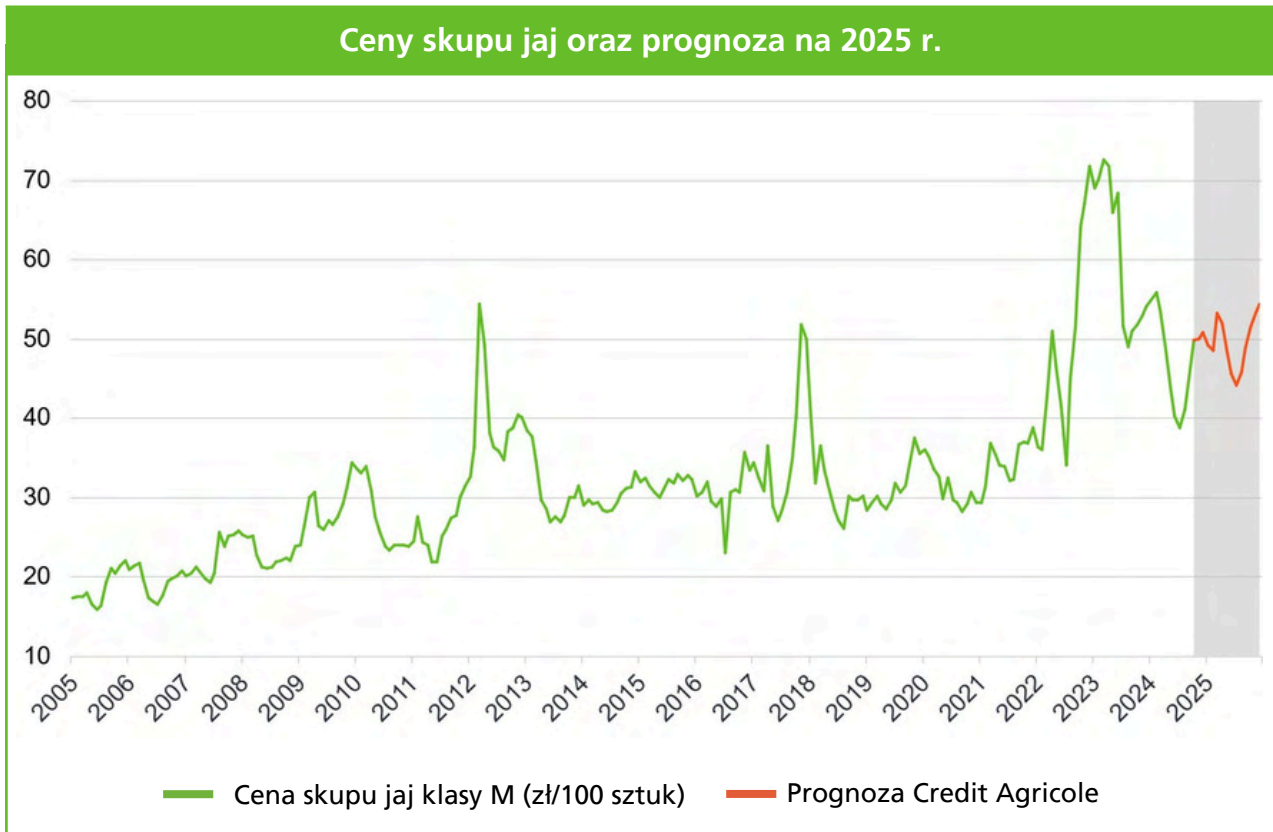
Mimo powyżej opisanych wyzwań, po kryzysie na rynku energii w 2021-2022, ceny nawozów i pasz spadły, a przy wyższych cenach, opłacalność produkcji jaj wzrosła i utrzymuje się na wysokim poziomie.

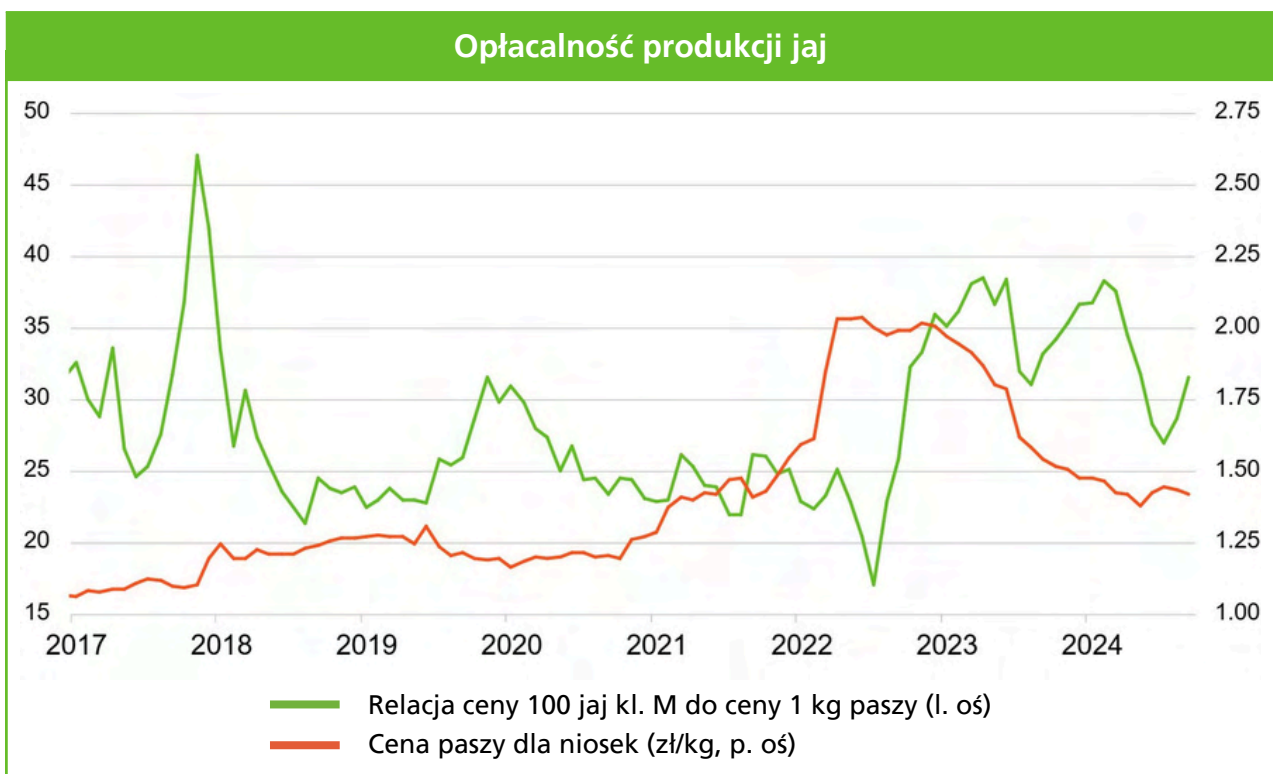
Źródło: FAO, Credit Agricole

Źródło: Bank Światowy, Credit Agricole

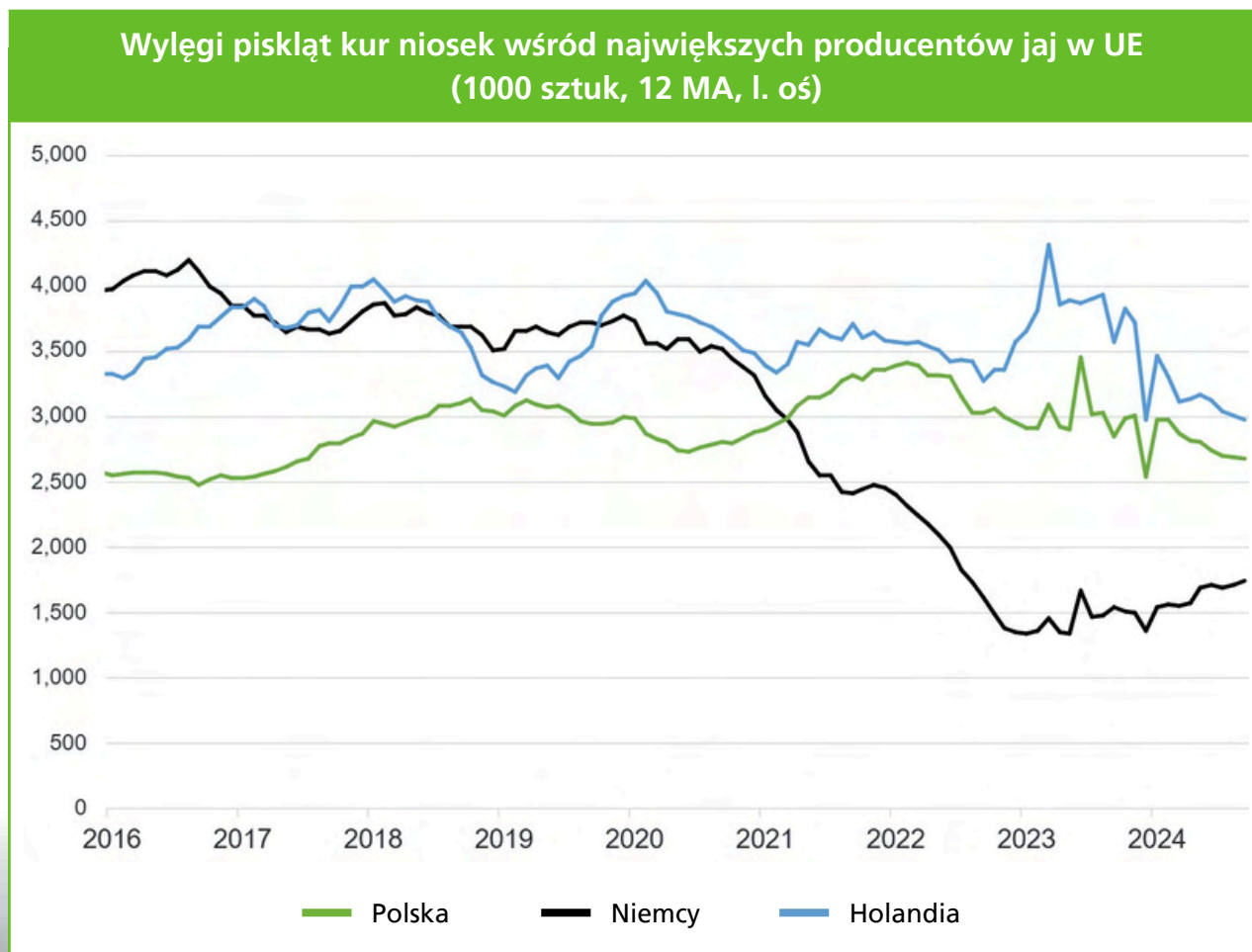

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa, Credit Agricole

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa, Credit Agricole

Najwięksi producenci jaj rozpoczęli odbudowę stad kur niosek w 2023 r.

Źródło: Eurostat, Credit Agricole

PERSPEKTYWY TRANZYCJI DO CHOWU BEZKLATKOWEGO W POLSCE

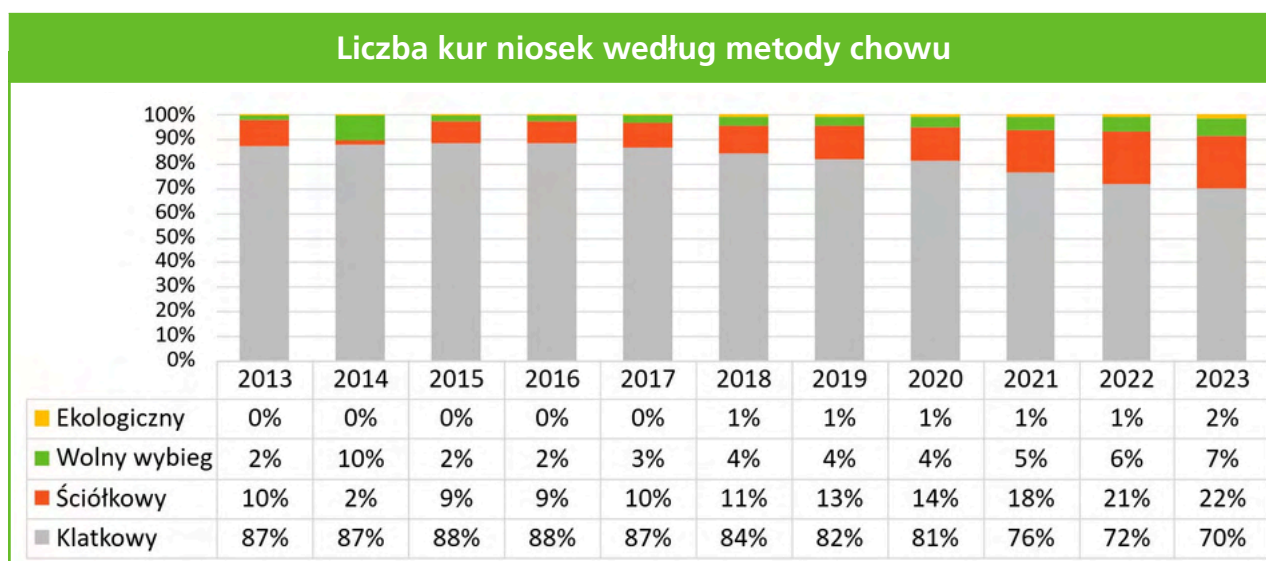
System klatkowy pozostaje najbardziej rozpowszechnionym systemem produkcji w Polsce, choć **odsetek kur trzymanyh w klatkach stopniowo maleje i w 2023 r. wyniósł 70%** wobec 76,2% w 2021 r. i 81% w 2020 r.

Rezygnując z chowu klatkowego, producenci mogą wybrać jeden z trzech systemów alternatywnych: ściółkowy, wolnowybiegowy lub ekologiczny.

Podstawowe różnice w systemach chowu			
System chowu	Kod	Gęstość zasiedlenia	Dostęp do zewnętrznego wybiegu
Chów klatkowy	3	750 cm ² na kurę	Nie
Chów ściółkowy	2	1111 cm ² na kurę	Nie
Wolny wybieg	1	1111 cm ² na kurę	Tak, 4 m ² na kurę
Chów ekologiczny	0	1667 cm ² na kurę	Tak, 4 m ² na kurę

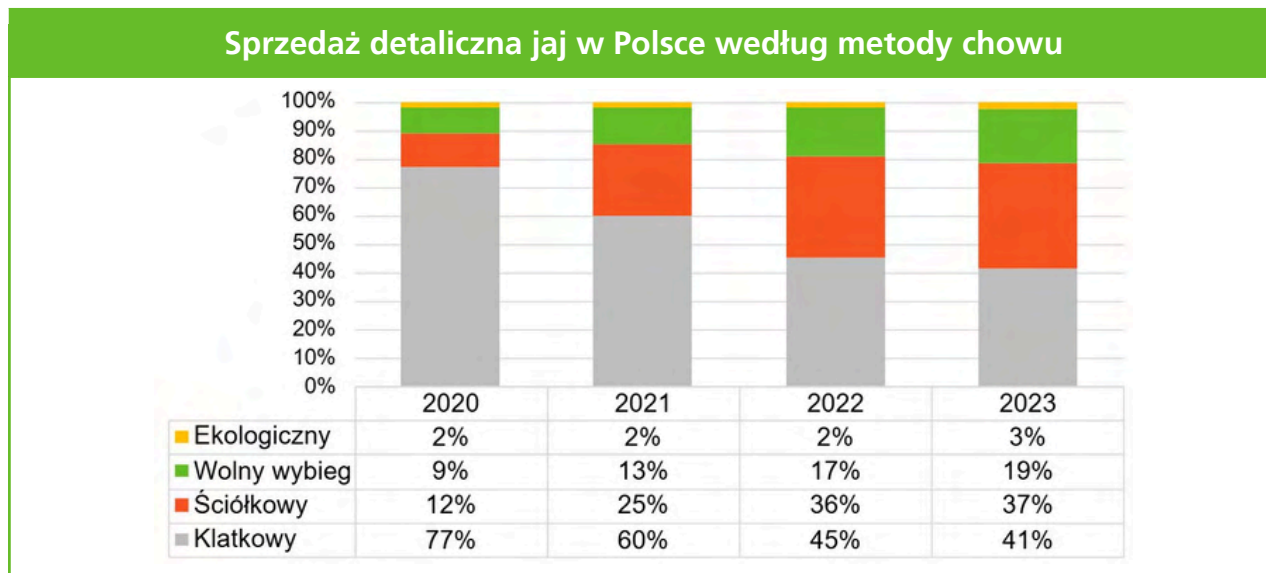
Źródło: Komisja Europejska, Credit Agricole

W 2023 r. w Polsce 21,5% kur niosek hodowano w systemach ściółkowych, 6,8% w systemach wolnowybiegowych i 1,6% w systemach ekologicznych.

Źródło: Eurostat, listopad 2024

Jednocześnie widzimy, że w strukturze sprzedaży jaj w handlu detalicznym rośnie udział jaj z chowu bezklatkowego: w 2020 r. jaja bezklatkowe stanowiły 23% całkowitej sprzedaży, w 2021 r. 40%, a w 2023 r. już 59% sprzedaży detalicznej.

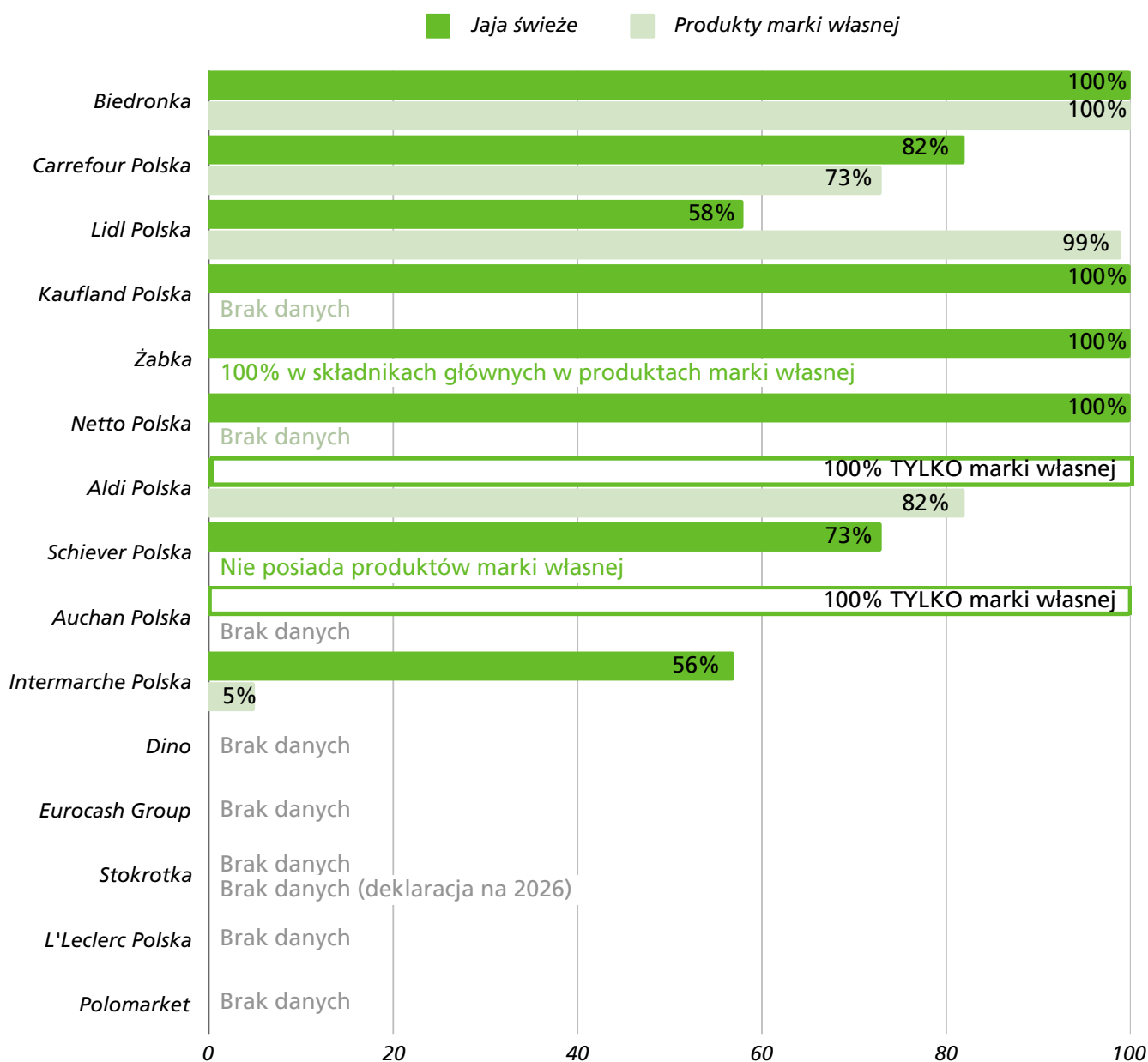
Źródło: Ministerstwo Rolnictwa, Credit Agricole

Te liczby są zgodne z danymi z raportu [EggTrack](#), który pokazuje, że wszystkie wiodące sieci handlowe w Polsce złożyły zobowiązania do przejścia na systemy bezklatkowe chowu kur niosek do końca 2025 r. i wiele publikuje postęp we wdrożeniu tego zobowiązania.

Postęp sieci handlowych we wdrożeniu chowu bezklatkowego w Polsce

Poniżej prezentujemy zestawienie sieci handlowych w Polsce pod względem postępu we wdrożeniu i kompletności deklaracji.

Źródło: Compassion in World Farming, EggTrack 2024

Liderzy postępu w Polsce

Firmy w Polsce, które w 100% usunęły jaja klatkowe świeże ze swoich półek to:

Good Egg Award

W Polsce do tej pory 2 firmy zostały wyróżnione przez Compassion in World Farming prestiżową nagrodą Good Egg Award: Carrefour Polska (2023) oraz Lidl Polska (2024) za dotychczasowe postępy we wdrożeniu systemów bezklatkowych, ich transparentną komunikację oraz za wycofanie z ich łańcucha dostaw systemów kombi.

Strefa zagrożenia

Poniższe sieci handlowe podjęły się wycofania wszystkich jaj klatkowych, ale ich postęp nie jest wystarczający wobec deklaracji na 2025 r.:

- **Aldi Polska i Auchan Polska** składają sprawozdanie dotyczące tylko wdrożenia jaj marki własnej, nadal sprzedając jaja klatkowe innych producentów.
- **Intermarche Polska** zaczęła składać sprawozdania w obu kategoriach jaj, ale stopień wdrożenia jest niski.

Firmy - maruderzy

Firmy, które nie podają publicznych informacji

Transparentność komunikacji stanowi integralną część działania odpowiedzialnych firm. Firmy Dino, Eurocash Group, Stokrotka i Polomarket nie podają żadnych informacji na temat postępu we wdrożeniu od czasu podjęcia się zobowiązania, w związku z tym konsument nie wie, jak poważnie dana firma podchodzi do wywiązywania się ze swoich zobowiązań.

Eurocash Group
(abc, Groszek, Delikatesy Centrum, Euro Sklep, Lewiatan i Gama)

Dino

Stokrotka

Polomarket

„Ukryte trójki”

Jedyną firmą, która podjęła się zobowiązania, aby wycofać tylko jaja „trójki” marki własnej, ale **nadal pozostawia sobie opcję sprzedaży jaj klatkowych innych marek, jest Eurocash Group**, która obejmuje sieci handlowe abc, Groszek, Delikatesy Centrum, Euro Sklep, Lewiatan i Gama.

Poniższe firmy podjęły się wycofania jaj świeżych klatkowych, natomiast nie zadeklarowały wycofywania „trójek” z **produktów marki własnej** zawierających jaja, takich jak makarony, sałatki, wypieki, majonezy. Te ukryte „trójki” oznaczają nadal ogromną ilość konsumowanych jaj, a co za tym idzie – miliony kur hodowanych w klatkach:

Eurocash Group
(abc, Groszek, Delikatesy Centrum, Euro Sklep, Lewiatan i Gama)

Dino

E'Leclerc

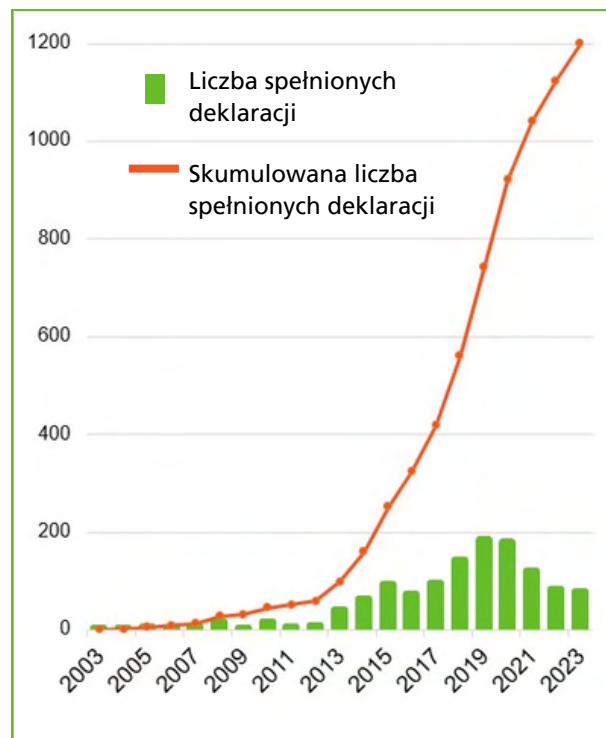
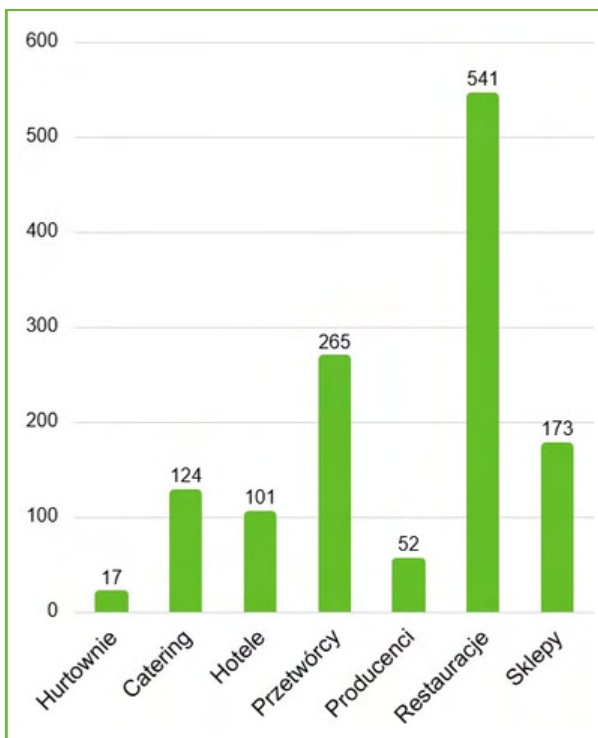
Polomarket

WYCOFYWANIE JAJ KLATKOWYCH NA ŚWIECIE

W ostatniej dekadzie wśród konsumentów wzrosła świadomość dotycząca żywności i jej pochodzenia ze względu na troskę o dobrostan zwierząt, zdrowie ludzi i środowisko. Wobec rosnącej potrzeby poprawy dobrostanu zwierząt i częstszego wybierania przez konsumentów zrównoważonej żywności, firmy coraz więcej inwestują w humanitarne traktowanie zwierząt hodowlanych. Jednocześnie zauważamy wzrost liczby firm, które zarówno podejmują zobowiązania dotyczące chowu bezklatkowego, jak i faktycznie je wypełniają.

Według danych Open Wing Alliance **ponad 1000 firm globalnie** złożyło deklarację wycofania jaj klatkowych z łańcucha dostaw.

Poniżej widać przyrost firm, które już spełniły swoje deklaracje.

Źródło: Open Wing Alliance, Credit Agricole

Compassion in World Farming (CIWF) zapoczątkowała 7 lat temu publikację raportu **EggTrack** w celu monitorowania postępów firm w realizacji zobowiązań dotyczących chowu bezklatkowego, zachęcając do przejrzystości i wprowadzania zmian na rynku.

Raport skupia się na firmach o największym wpływie na rynek, dlatego nie obejmuje wszystkich złożonych deklaracji.

W 2023 r. w raporcie **EggTrack** odnotowano 715 zobowiązań podjętych przez 444 firmy na całym świecie.

W przypadku 511 (71%) zobowiązań zgłoszono postępy, a ogólnie tranzycja do systemu bezklatkowego wyniosła 75%.

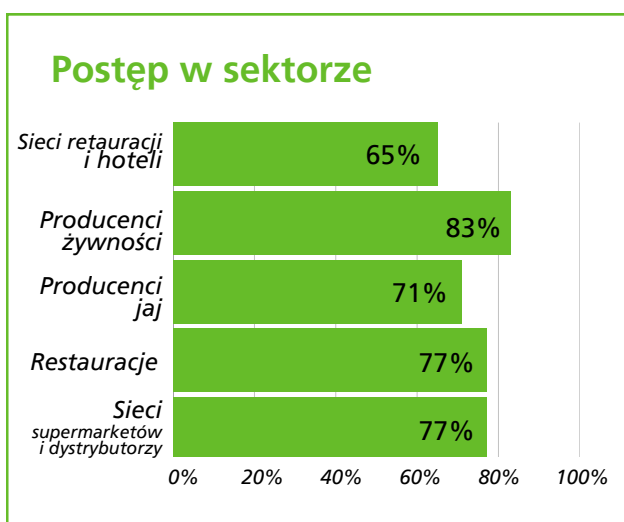
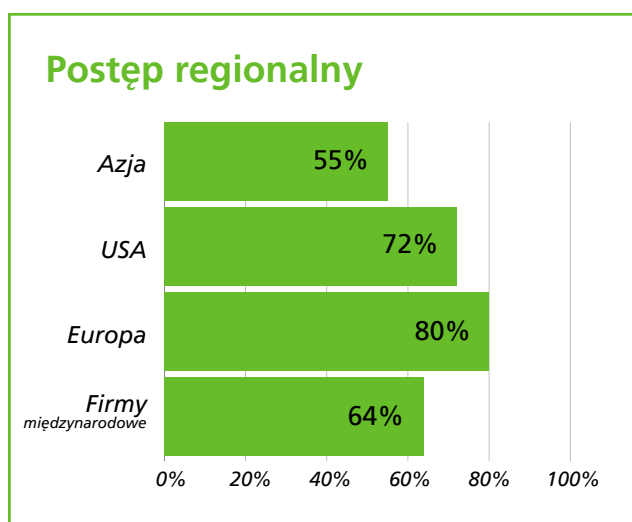
Ogólny postęp

444
Zaangażowane firmy

75%
Przejęcie do hodowli bezklatkowej

715
Liczba zobowiązań

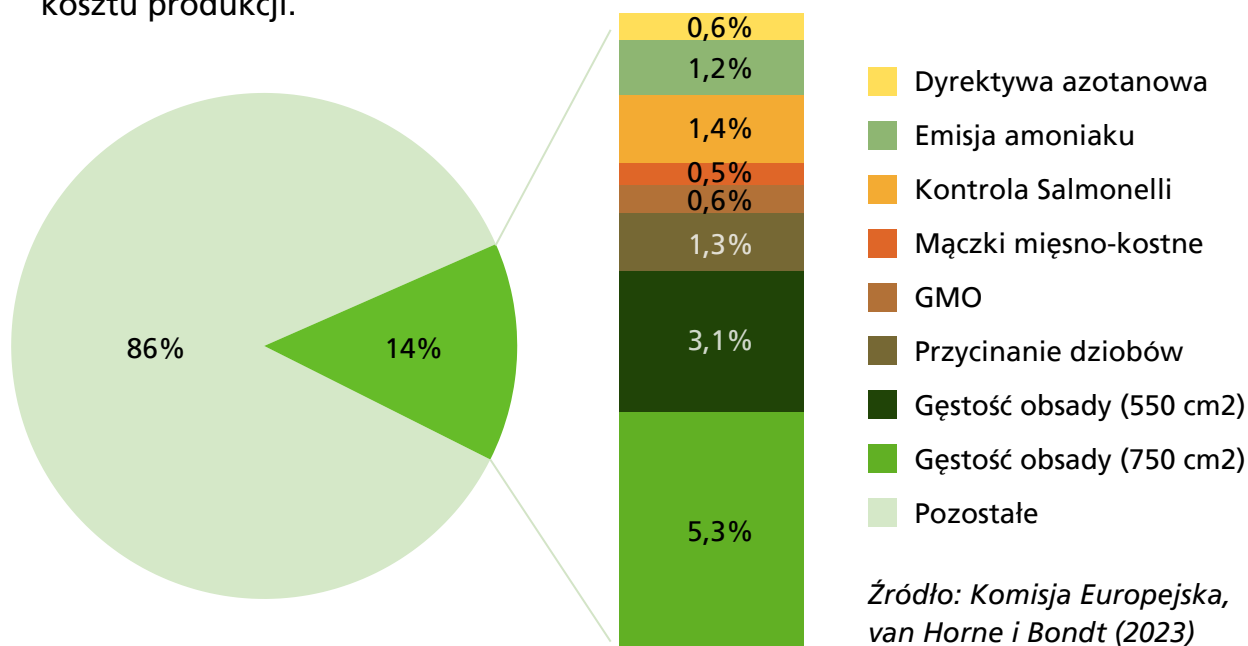
511
Raportowanie zobowiązań

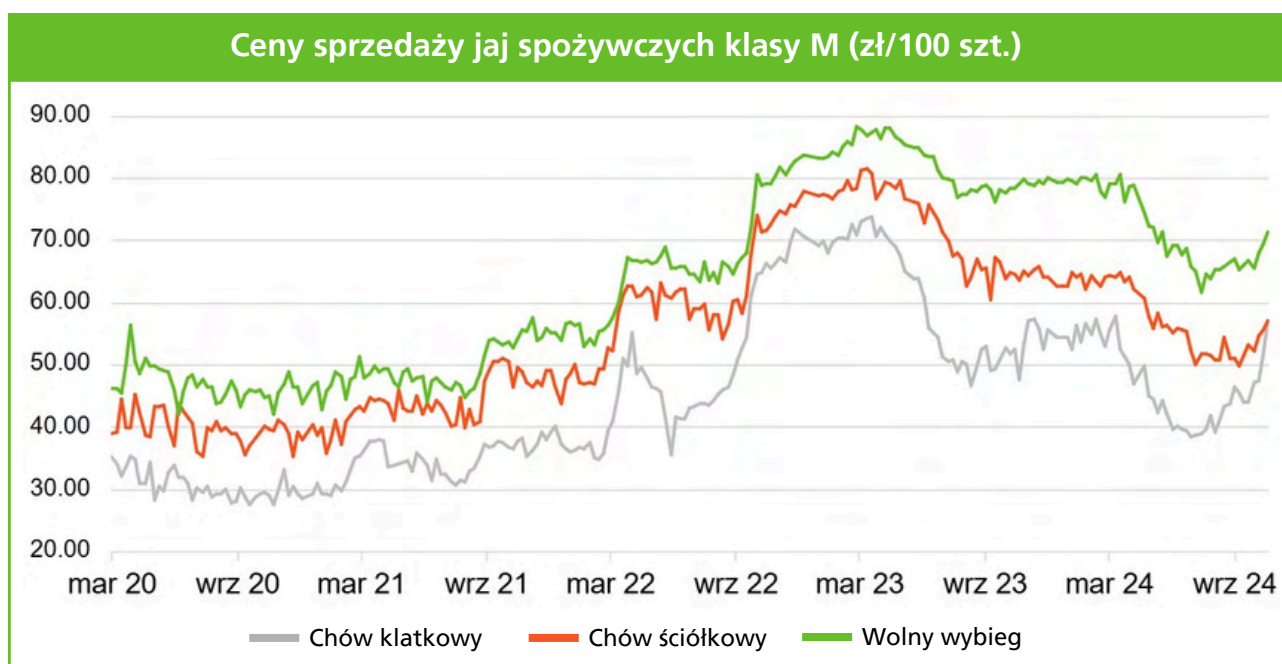
Źródło: Compassion in World Farming, EggTrack 2023

Analiza kosztów produkcji

Rośnie udział kosztów produkcji jaj związany z unijną legislacją dotyczącą bezpieczeństwa żywności, dobrostanu zwierząt i ochroną środowiska oraz zmniejszaniem emisji szkodliwych gazów. Łącznie to około 14% całkowitego kosztu produkcji.

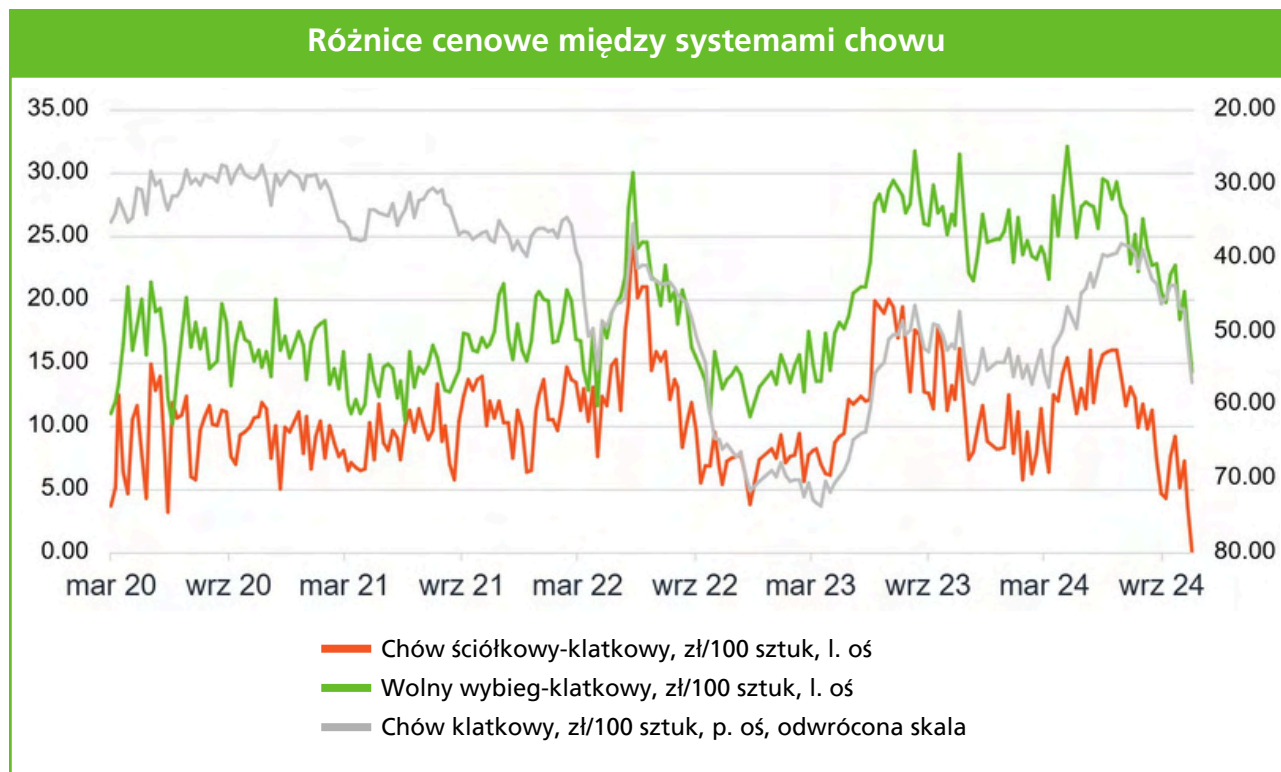
Produkcja jaj w systemie ściółkowym („dwójki”) jest o około 20% droższa niż w przypadku systemu klatkowego, a w przypadku chowu na wolnym wybiegu różnica wynosi około 30%.

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa, Credit Agricole

W warunkach stabilnych cen jaj na rynku występuje zjawisko „premi za dobrostan”. Chów ściółkowy i wolnowybiegowy jest wtedy bardziej opłacalny od klatkowego.

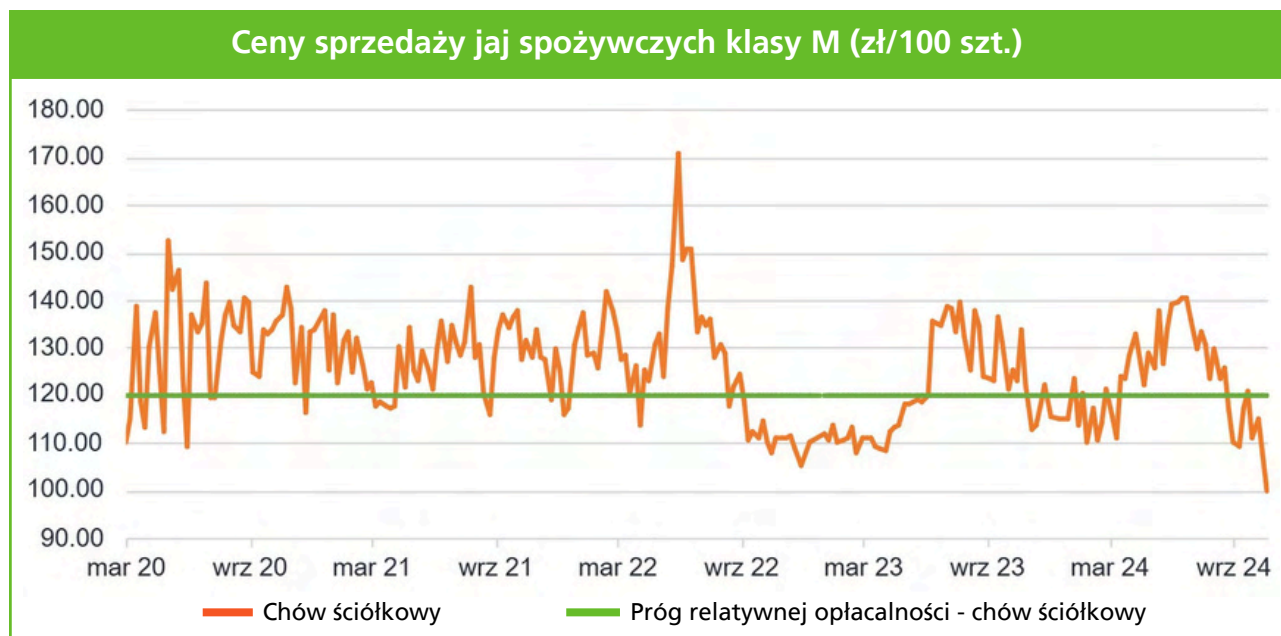
W warunkach, kiedy na rynku brakuje jaj, system chowu ma ograniczony wpływ na cenę giełdową.

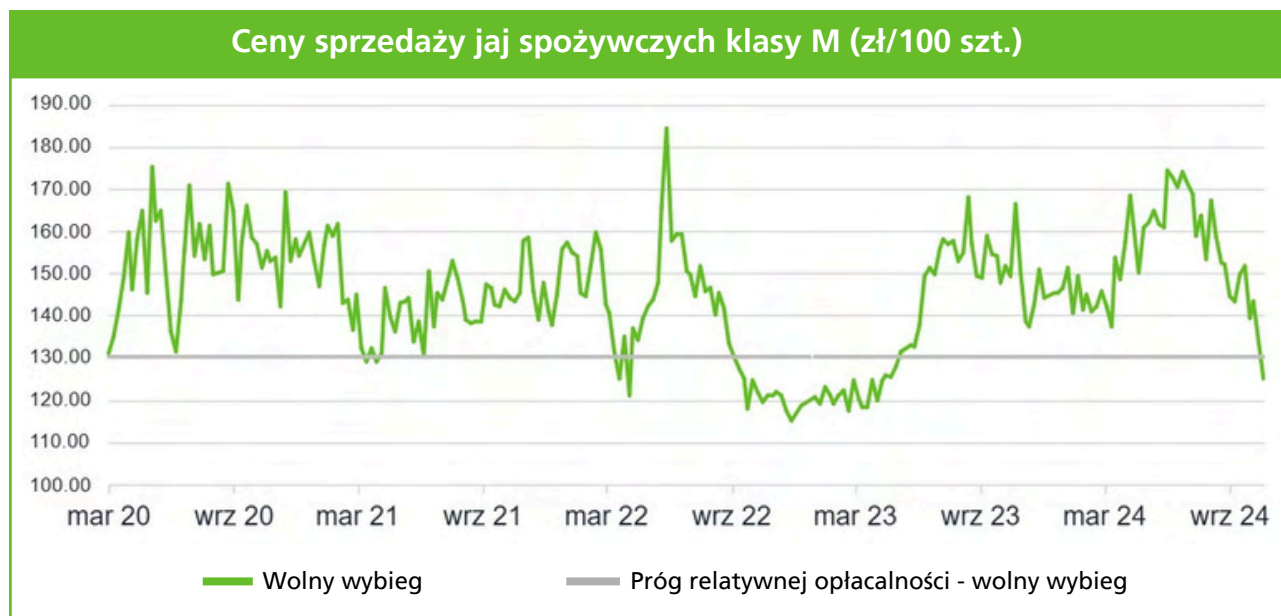
Źródło: Ministerstwo Rolnictwa, Credit Agricole

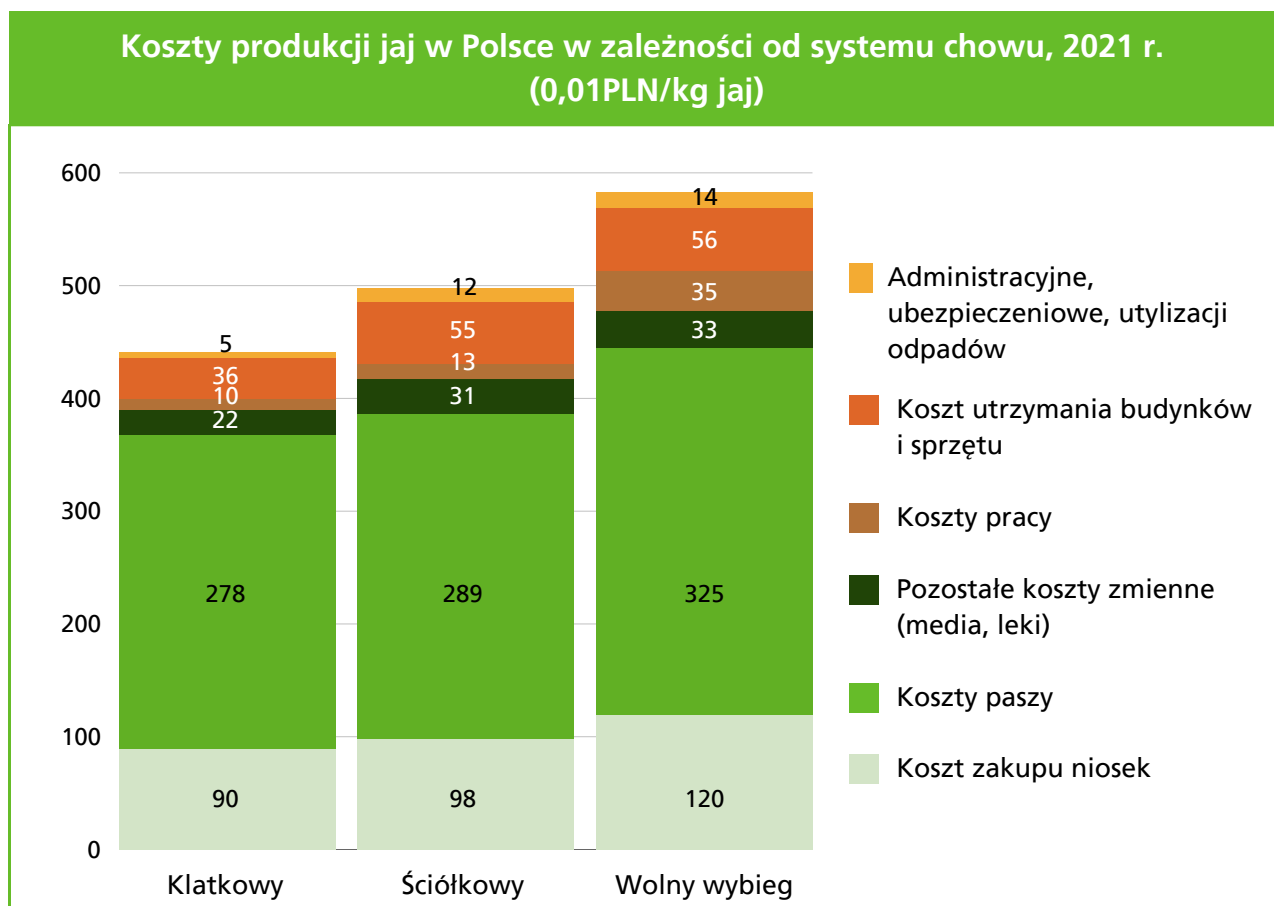
Z kolei w warunkach niskiej podaży i wysokich cen, względna opłacalność produkcji jaj w systemach bezklatkowych maleje w porównaniu z systemami klatkowymi. Dlatego też szczególnie w latach 2022-2023, produkcja jaj w systemie klatkowym była najbardziej konkurencyjna kosztowo.

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa, Credit Agricole

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa, Credit Agricole

Źródło: Horne i Bondt (2022), Credit Agricole

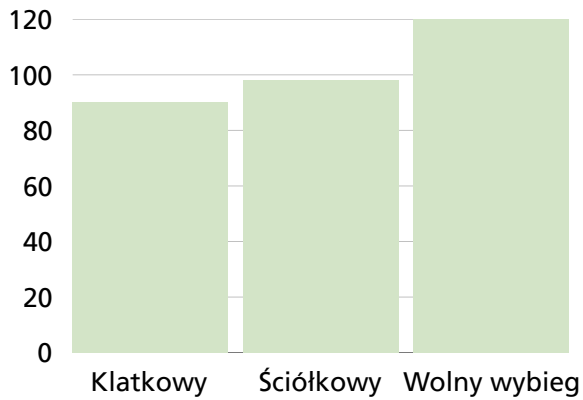
Największym źródłem różnicy między systemami są **koszty paszy oraz koszty pracy.**

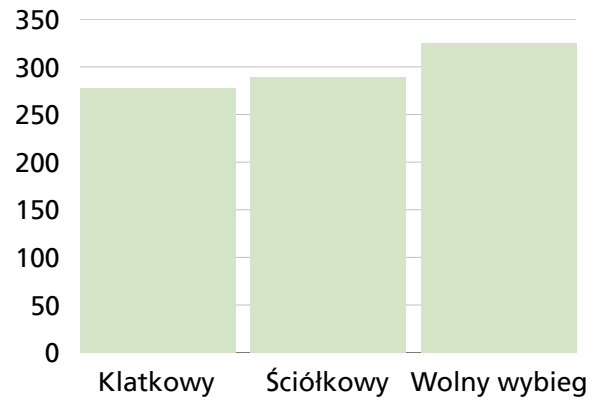

Koszty produkcji w Polsce w 2021 r. (0,01PLN/kg jaj)

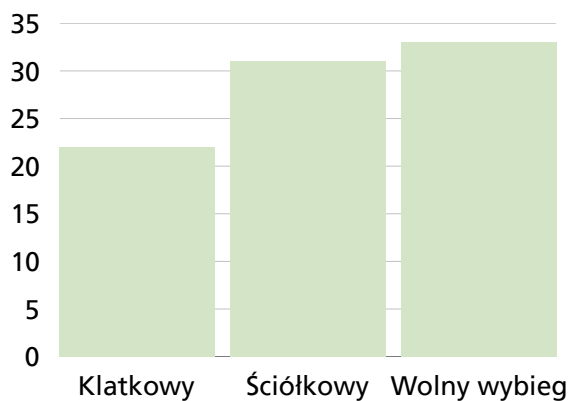
Młode nioski

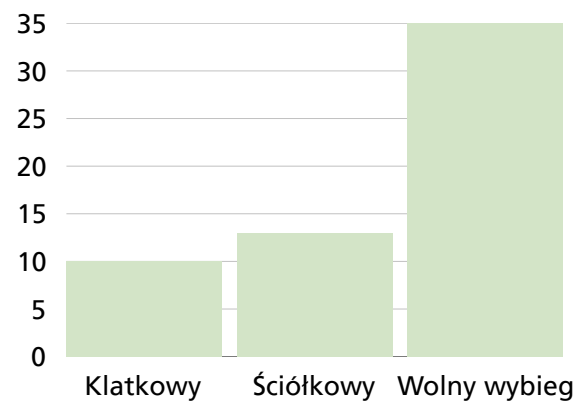
Pasza

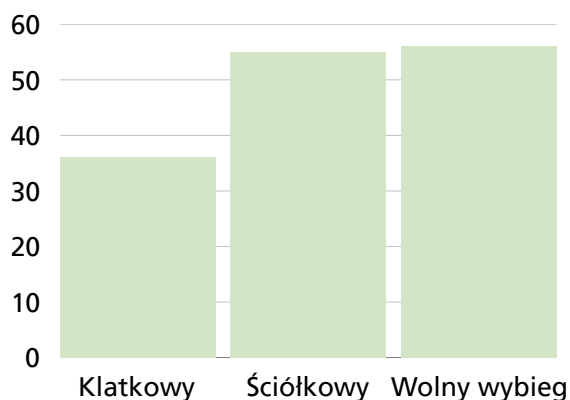
Pozostałe koszty

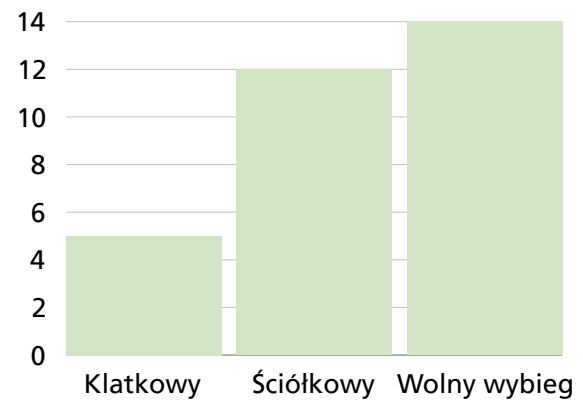
Zatrudnienie

Koszty magazynowania

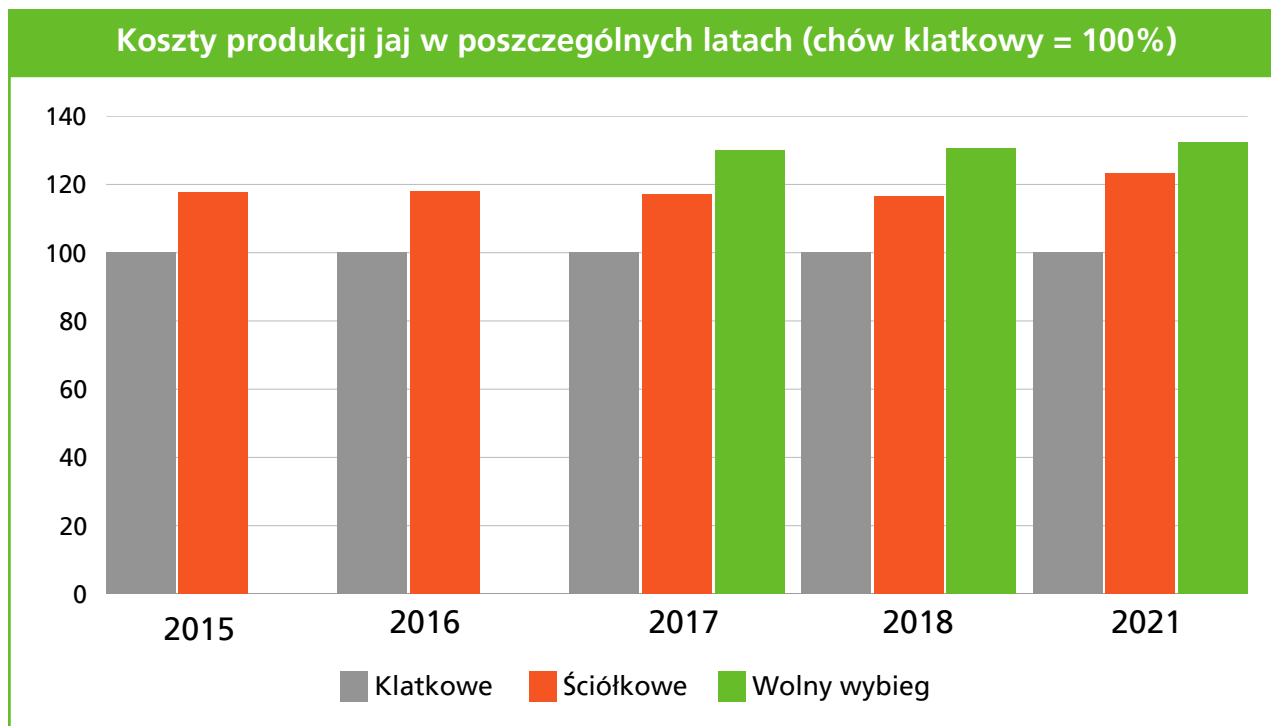

Koszty generalne

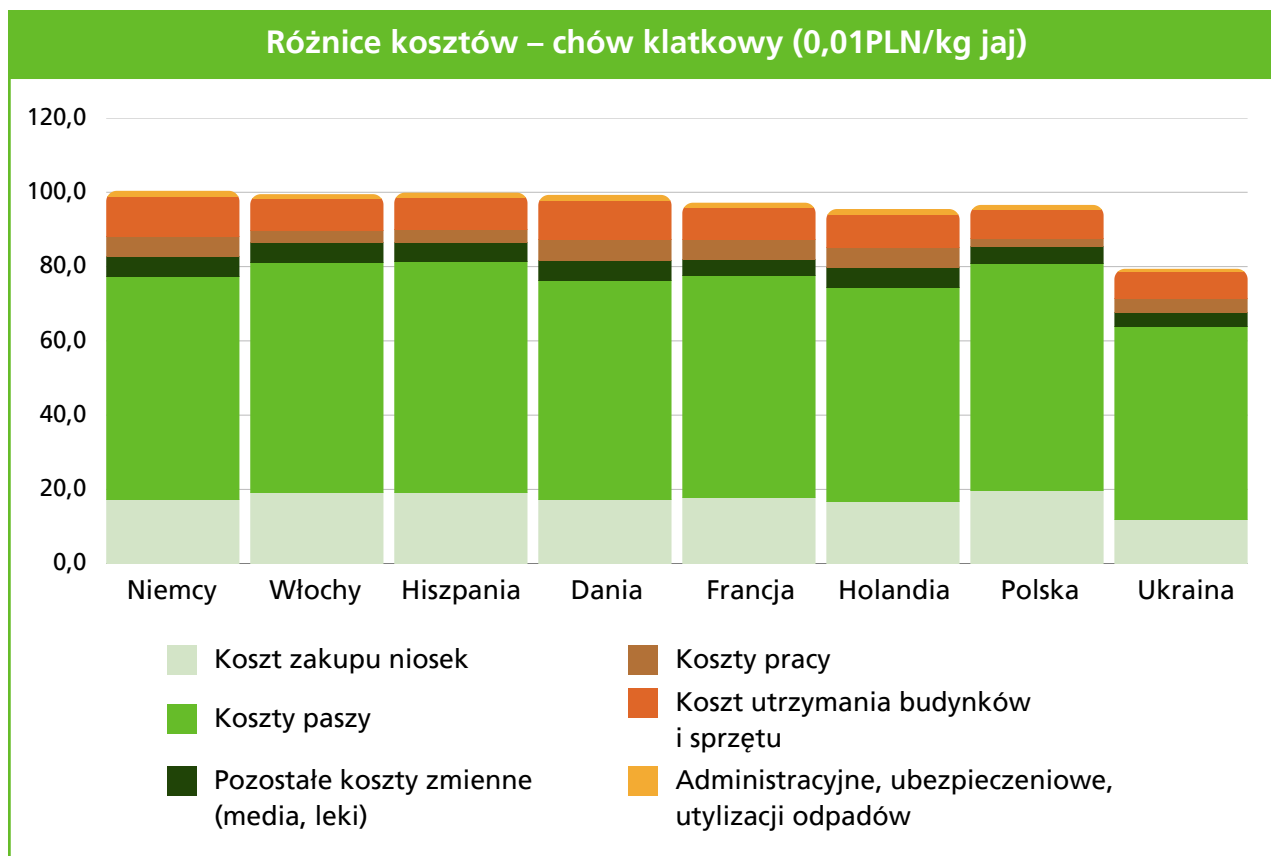
Źródło: Horne i Bondt (2022), Credit Agricole

Różnice kosztowe pomiędzy systemami są relatywnie stabilne, jeśli porównamy globalnie lata 2015-2021.

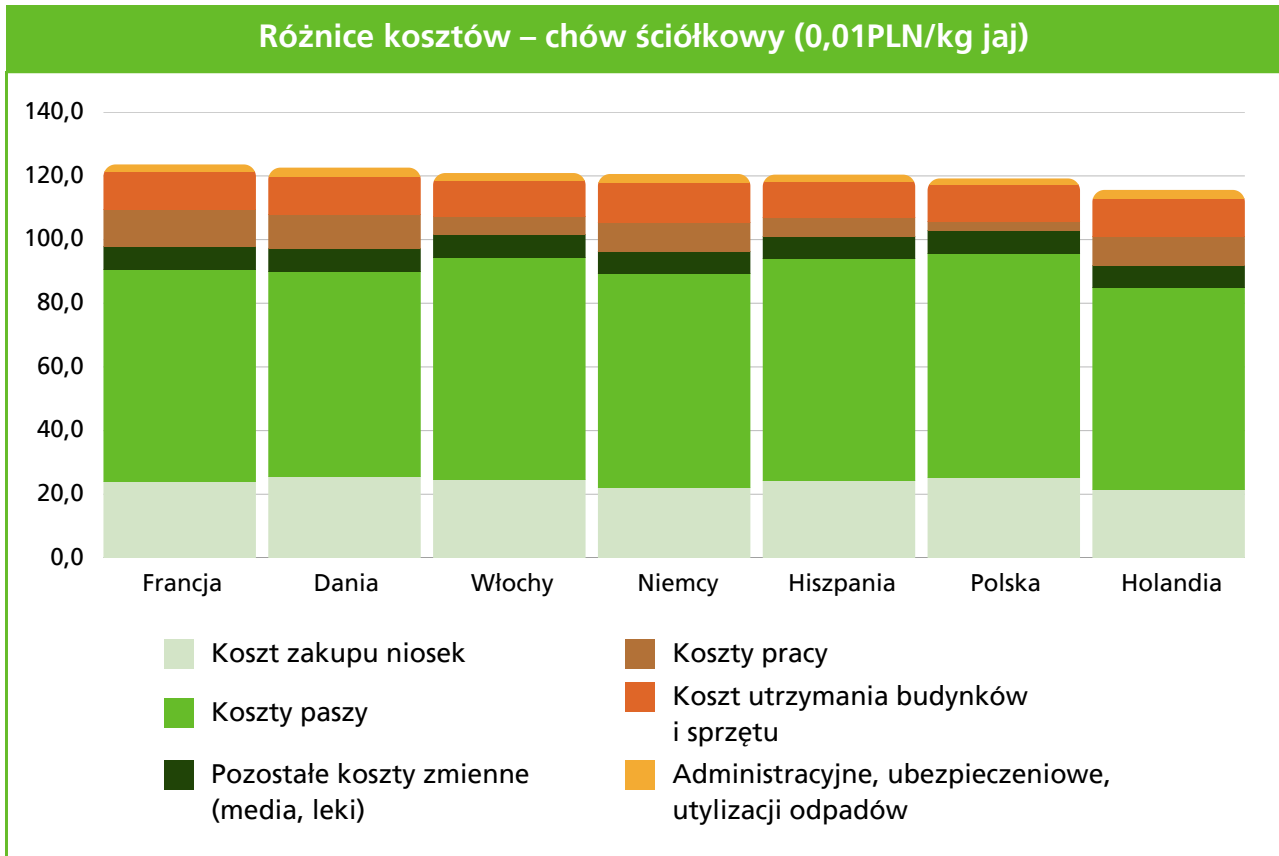

Źródło: van Horne i Bondt (2023), Credit Agricole

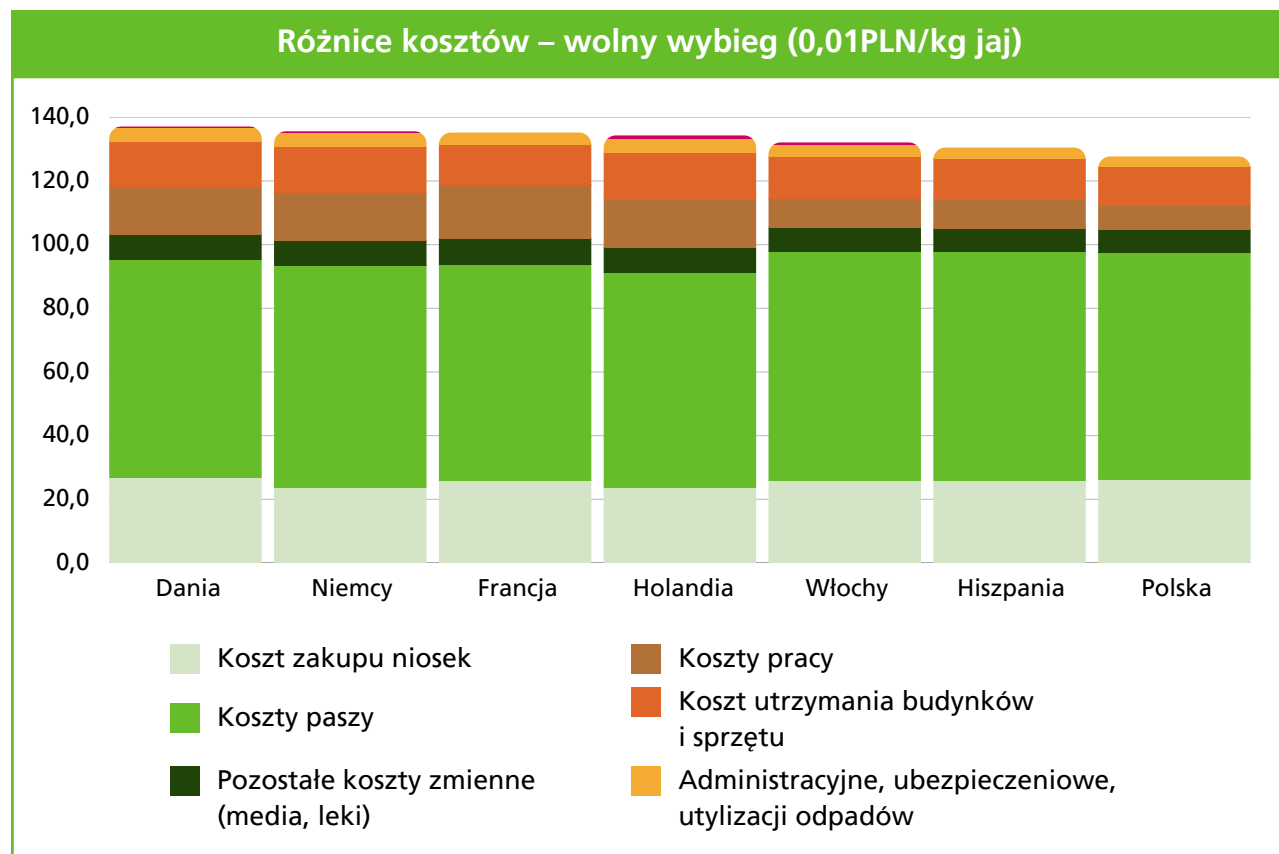
Należy jednak zauważyć, że **Polska pozostaje konkurencyjna kosztowo w stosunku do innych krajów europejskich, niezależnie od systemu chowu.**

Źródło: van Horne i Bondt (2023), Credit Agricole

Źródło: van Horne i Bondt (2023), Credit Agricole

Źródło: van Horne i Bondt (2023), Credit Agricole

Struktura chowu kur niosek w UE

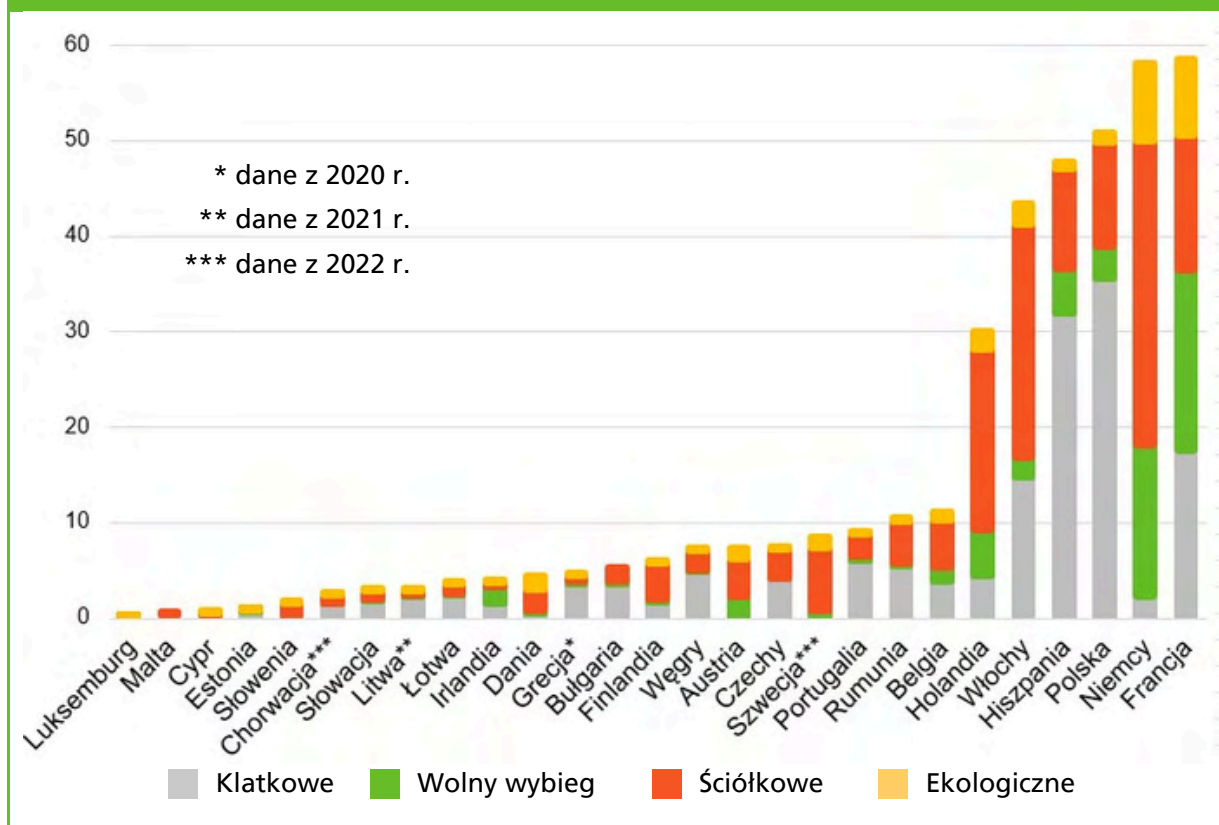
Jeśli spojrzymy na strukturę chowu kur niosek w UE, możemy zaobserwować, że **jeśli chodzi o przejście na chów bezklatkowy, Polska pozostaje w tyle za głównymi producentami jaj.**

Pomimo rosnącego udziału alternatywnych systemów produkcji, 70% produkcji w systemach klatkowych plasuje Polskę daleko w tyle za innymi krajami europejskimi.

Kryzys lat 2021-2022 zdecydowanie negatywnie wpłynął na dalszą transformację w Polsce, spowalniając ten proces. Wstrząsy cenowe na rynkach energii, nawozów i pasz spowodowały presję kosztową w produkcji jaj i wstrzymały nowe inwestycje.

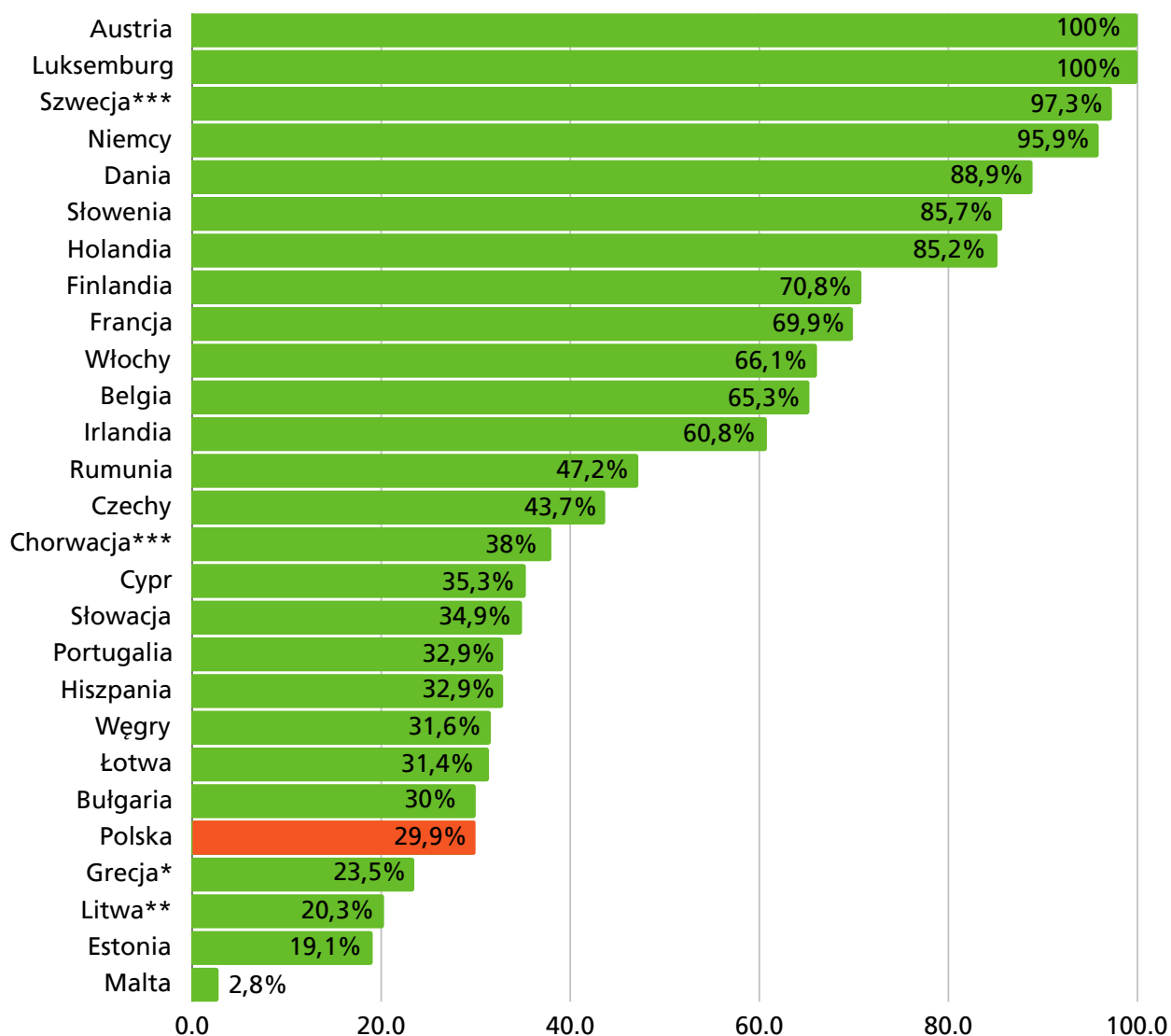
Polska ma **największe liczebnie stado kur niosek w klatkach w całej UE**. Na drugim miejscu za Polską znajduje się Hiszpania.

Maksymalna zdolność produkcyjna jaj w UE w 2021 r.
(mln kur niosek)

Źródło: Komisja Europejska, Credit Agricole

Udział chowu bezklatkowego w poszczególnych krajach UE w 2023 r. (%)

* dane z 2020 r.

** dane z 2021 r.

*** dane z 2022 r.

Źródło: Komisja Europejska, Credit Agricole

7 powodów, dla których systemy klatkowe odejdą wkrótce do przeszłości:

- 1 konkurencyjność polskiej produkcji w porównaniu do innych krajów UE w **każdym** systemie chowu,
- 2 rosnąca **konkurencja ze strony Ukrainy** w kategorii jaj niskiego dobrostanu (klatkowych),
- 3 **dobra perspektywa w opłacalności** produkcji jaj z wyższego dobrostanu na najbliższe lata,
- 4 rosnąca presja ze strony konsumentów i organizacji społecznych, aby wycofać jaja klatkowe z konsumpcji,
- 5 rosnące zapotrzebowanie na jaja bezklatkowe z krajów zachodniej Europy, gdzie presja jest wywierana również w sektorze przetwórstwa i gastronomii,
- 6 **przewaga konkurencyjna Polski**, przy niższych kosztach pracy i nieruchomości, jeśli chodzi o ilość dostępnej powierzchni gruntów rolnych, na przykład w porównaniu do Holandii, co oferuje szansę rozwijania systemów wolnowybiegowych i ekstensywnych,
- 7 zapowiedziana **zmiana legislacyjna UE** dotycząca zakazu systemów klatkowych w najbliższych kilku latach.

Czy Polska wykorzysta swoją przewagę rynkową do zajęcia silnej pozycji w nowej rzeczywistości rynkowej, jednocześnie opowiadając się za tym, co już wybrali konsumenci – lepszy dobrostan zwierząt i etyczne działania? Czy pozostanie w tyle, zmagając się z konkurencją w najtańszej kategorii produktów?

Koszt transformacji chowu klatkowego na chów ściółkowy

Można założyć, że podejmując decyzje dotyczące zmiany systemu chowu z uwagi na konieczność likwidacji chowu klatkowego producenci będą decydować się przede wszystkim na kolejny najtańszy system chowu, jakim jest system ściółkowy.

Nie jest to oczywiście jedyna opcja, ponieważ jaja świeże z wolnego wybiegu są cenione i często wybierane przez konsumentów. Stąd strategicznie firmy mogą zwiększać również udział tego rodzaju chowu w swoim portfolio.

To, co obserwujemy na rynkach zagranicznych takich, jak Holandia, Niemcy czy Francja, to duży udział chowu z wolnym wybiegiem (Francja, Niemcy), lub systemu ściółkowego, ale o zwiększonym dobrostanie i z **rozszerzeniem do zadaszanej werandy** (Holandia). Takie rozwiązanie może się okazać dobrym wyborem na przyszłość, gdyż zapewniając kurom większą powierzchnię do bytowania i światło dzienne, jednocześnie pozwala na ochronę w razie kolejnych epidemii ptasiej grypy. Modelowym przykładem takiego rozwiązania jest firma **Kipster z Holandii.**

Jednak my w dalszej części analizy skoncentrujemy się na zmianie z systemu klatkowego na typowy system ściółkowy. Jak pokazaliśmy wcześniej, na podstawie danych historycznych można przyjąć, że produkcja jaj w systemie ściółkowym jest o ok. 20% droższa niż produkcja w systemie klatkowym (patrz wykresy ze stron 26 i 27).

Wynika to z szeregu czynników:

- mniejszej obsady kurnika,
- wyższych kosztów jego utrzymania,
- wyższych kosztów pracy,
- wyższych kosztów paszy,
- czy też wyższych kosztów zakupu niosek.

Mimo perspektywy wzrostu kosztów produkcji po przejściu z systemu klatkowego na system ściółkowy można oczekiwać, że nie zmieni to konkurencyjności cenowej Polski, która obok Holandii, czyli największego unijnego eksportera jaj, charakteryzuje się **jednymi z najniższych kosztów produkcji w systemie ściółkowym**. W przypadku Polski konkurencyjność ta wynika głównie z niższych kosztów pracy, podczas gdy w Holandii bazuje ona na wyższej wydajności chowu. Wskazuje to, że istnieje jeszcze w Polsce spora przestrzeń do poprawy konkurencyjności.

W celu oszacowania kosztów transformacji produkcji jaj w Polsce z systemu klatkowego na system ściółkowy Credit Agricole przyjmuje następujące założenia:

1 Na podstawie danych Głównego Inspektoratu Weterynarii przyjęliśmy, że **obecnie w Polsce jest 38,3 mln stanowisk klatkowych** dla kur niosek, które będą musiały zostać zastąpione przez stanowiska ściółkowe.

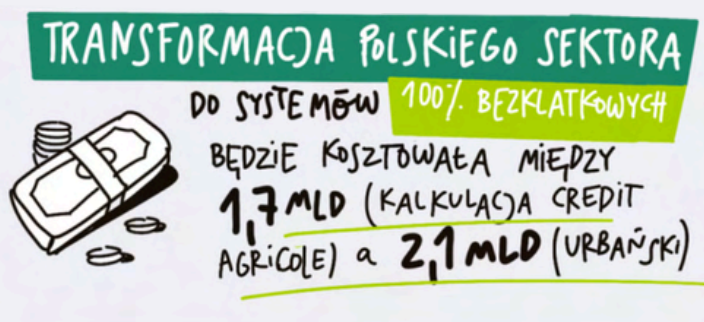
Zakładamy, że **formą stanowiska ściółkowego wybieraną przez producentów będzie woliera** (ogrodzona przestrzeń umożliwiająca swobodne przemieszczanie się ptaków, zawierająca elementy poprawiające dobrostan).

2 Zakładamy, że istniejące kurniki z klatkami po modernizacji będą w stanie pomieścić jedynie ok. 2/3 dotychczasowej obsady. Stąd chcąc utrzymać bieżącą skalę produkcji **potrzebne będzie wybudowanie nowych kurników dla ok. 1/3 ptaków** utrzymywanych w systemie klatkowym.

4 Na podstawie rozmów z przedstawicielami branży szacujemy, że **koszt modernizacji jednego stanowiska klatkowego można przyjąć na poziomie ok. 25 zł**, podczas gdy **wybudowanie go od zera będzie kosztowało ok. 80 zł**.

W konsekwencji, szacujemy, że całkowity koszt transformacji polskiego sektora jaj z systemu klatkowego do systemu ściółkowego wyniesie **ok. 1,7 mld zł rocznie** (czyli ok. 550 mln zł w latach 2024-2026)

Niniejsza analiza nie uwzględnia kosztów przestojów produkcyjnych podczas modernizacji kurników oraz ewentualnych przychodów związanych ze sprzedażą wyposażenia systemów klatkowych do krajów, w których nie ma perspektywy zakazu produkcji jaj w systemie klatkowym.

Wyniki tych obliczeń są nieco **niższe od wyników badań Urbańskiego (2023), który oszacował koszt transformacji na 2,1 mld zł**, przy czym różnice wynikają z innych przyjętych założeń, co do kosztów modernizacji oraz budowy nowych stanowisk dla kur niosek.

Szacowany przez nas koszt transformacji polskiego sektora produkcji jaj stanowi ok. 28% wartości rocznej krajowej produkcji jaj w 2021 r. (ostatnie dostępne dane GUS).

Istotną kwestią pozostaje odpowiedź na pytanie:

czy przejście z systemu klatkowego na system ściółkowy jest strategią optymalną w długim okresie.

Uwzględniając ewolucję regulacji unijnych w obszarze dobrostanu kur niosek można oczekiwać, że presja na dalszą poprawę dobrostanu zwierząt utrzyma się w kolejnych latach. W konsekwencji część producentów może skłaniać się ku droższym rozwiązaniom, w większym stopniu poprawiających dobrostan zwierząt, chcąc w ten sposób uniknąć sytuacji, w której poniesione inwestycje za kilka lat okażą się niewystarczające i konieczna będzie dalsza modernizacja kurników. W konsekwencji, rzeczywista skala inwestycji sektora producentów jaj w najbliższych latach może być jeszcze wyższa.

Compassion in World Farming zaleca producentom inwestowanie w (odpowiednio zaprojektowane) systemy wolnowybiegowe lub/i systemy ściółkowe z zadaszoną werandą typu holenderskiego Rondeel lub Kipster, uwzględniające wszystkie potrzeby behawioralne kur niosek. Więcej o tych systemach można przeczytać w przewodniku systemów lepszego dobrostanu.

Żądania konsumentów odnośnie lepszego dobrostanu zwierząt rosną z roku na rok, dlatego systemy wolnowybiegowe o najwyższym potencjale dobrobytu stanowią najbardziej przyszłościową inwestycję. Należy rozważyć możliwość wyznaczenia terenu na wolny wybieg i zawsze stosować najnowsze rozwiązania projektowe.

Weranda (zadaszona powierzchnia zewnętrzna) stanowi integralną część każdego projektu kurnika, ale ma szczególne znaczenie w przypadku systemów ściółkowych bez dostępu do wybiegu.

KOMENTARZ EKSPERTA CREDIT AGRICOLE BANK POLSKA

Unijny rynek jaj przechodzi w ostatnich latach transformację w obszarze systemów chowu, gdzie system klatkowy zastępowany jest przez systemy bezklatkowe.

Można oczekiwać, że proces ten wyraźnie przyspieszy w 2025 r., co wynikać będzie ze zobowiązań firm sektora spożywczego i handlu dotyczących odejścia przez nie od jaj z chowu klatkowego. W Polsce zmiany te następują jednak relatywnie powoli, a w systemie klatkowym wytwarzane jest nadal ok. 70% produkcji jaj. Sugeruje to, że polscy producenci starają się w jak największym stopniu przejąć rynki jaj z chowu klatkowego, z których wychodzą obecnie producenci z Europy Zachodniej.

Z jednej strony jest to strategia, która umożliwi realizację relatywnie wysokich zysków. Wynika to z tego, że ze względu na obniżoną podaż na unijnym rynku jaj związaną w dużym stopniu z transformacją sektora ceny jaj są obecnie wysokie, a różnice pomiędzy cenami jaj z chowu klatkowego i bezklatkowego niewielkie.

Z drugiej strony strategia ta stwarza ryzyko, że polscy producenci nie zdążą dostosować swojej produkcji do zmieniających się oczekiwań rynkowych i w pewnym momencie zostaną z towarem, na który nie będzie zapotrzebowania.

Z tego powodu można oczekiwać, że 2025 r. przyniesie przyspieszenie odejścia od chowu klatkowego w produkcji jaj również w Polsce.

dr Jakub Olipra
Starszy Ekonomista w Credit Agricole Bank Polska

PODSUMOWANIE

01 Polska jest 5 producentem i 2 eksporterem jaj w Unii Europejskiej.

---

02 Spożycie jaj w Polsce ma trend spadkowy.

---

03 Stała nadwyżka jaj oznacza eksport do wielu krajów. Głównymi odbiorcami polskiego eksportu jaj są kraje EU: Niemcy, Holandia i Włochy.

---

04 Perspektywy polskiego i unijnego rynku pozostają bardzo dobre, w przeciwieństwie do niektórych innych rodzajów produkcji zwierzęcej.

---

05 Polska pozostaje w tyle w procesie przejścia na chów bezklatkowy. Polska ma największe liczebnie stado kur niosek w klatkach w całej EU; 70% kur niosek w 2023 było chowane w klatkach.

---

06 Wszystkie znaczące sieci handlowe w Polsce posiadają deklaracje wycofania jaj klatkowych do 2025. Największy postęp wykazały Biedronka, Żabka, Carrefour Polska i Lidl Polska.

---

07 Produkcja jaj w systemie ściółkowym („dwójki”) jest o około 20% droższa niż w przypadku systemu klatkowego, a w przypadku chowu na wolnym wybiegu różnica wynosi około 30%.

---

08 W warunkach niższych, stabilnych cen jaj na rynku występuje zjawisko „premii za dobrostan”. Chów ściółkowy i wolnowybiegowy jest wtedy bardziej opłacalny od klatkowego.

---

09 Polska spowolniła tempo inwestycji w latach kryzysu 2021-2023, ale ma szansę na odrobienie strat.

---

10 Polska ma konkurencyjną przewagę w kosztach produkcji nie tylko jaj klatkowych, ale również w systemach ściółkowych i wolnowybiegowych, lecz wielu producentów wybiera krótkoterminowy zysk na jajach klatkowych, przejmując rynki, z których wychodzi Europa Zachodnia.

---

11 Sprzedaż jaj bezklatkowych w handlu detalicznym w Polsce wynosiła w 2023 już 59%, podczas gdy 47% całej produkcji w 2022 r. i 37% w 2023r. zostało wyeksportowanych. Mimo braku szczegółowych danych, można z całą pewnością założyć, że większość jaj klatkowych z Polski trafia na eksport.

---

12 Całkowity koszt tranzycji z systemów klatkowych do ściółkowych w Polsce jest szacowany na od 1,7 mld do 2,1 mld złotych.

---

13 89% obywateli UE uważa, że zwierząt nie należy zamykać w klatkach, według sondażu Eurobarometr z października 2023.

14 Komisja Europejska zadeklarowała w grudniu 2024, że wróci z propozycją reformy dobrostanu zwierząt w 2026 r., włączając w nią zakaz chowu klatkowego jako priorytet.

Zalecamy producentom w Polsce inwestowanie w systemy lepszego dobrostanu, pozwalające kurom na dostęp do wolnego wybiegu lub zadaszonej werandy, i zaprojektowane tak, aby zaadresować wszystkie potrzeby behawioralne kur dotyczące przestrzeni, światła, kąpieli piaskowych, grzędowania i dziobania.

Inwestycje powinny wychodzić poza najtańszą dostępną opcję, aby zapobiec kolejnym nakładom w najbliższych latach. Zbyt długa zwłoka może doprowadzić do powtórzenia sytuacji z roku 2012, gdy Polska miała problem z wycofaniem klatek bateryjnych w terminie wyznaczonym przez EU.

Jednocześnie **Compassion in World Farming** nie ustaje w wysiłkach, aby zmiany zapowiedziane przez KE zostały przeprowadzone z uwzględnieniem pomocy dla rolników i zabezpieczeniem rynku europejskiego przed towarami niskiego dobrostanu pochodzącymi z importu spoza UE.

Lidia Krawczyk
Food Business Manager Polska, Compassion in World Farming

BIBLIOGRAFIA

- Komisja Europejska: Agriculture and rural development; Animal products: Eggs (December 2024) : Dashboard Eggs
https://agriculture.ec.europa.eu/farming/animal-products/eggs_en
- Główny Urząd Statystyczny, Produkcja zwierzęca, zwierzęta gospodarskie (2024)
- Główny Urząd Statystyczny, Rocznik statystyczny rolnictwa 2024
- Główny Inspektorat Weterynarii, styczeń 2024
- Horne, P.L.M., N. Bondt. (2022). Competitiveness of the EU egg sector, base year 2021; International comparison of production costs of eggs and egg products. Wageningen, Wageningen Economic Research, Report 2023-006.
- Compassion in World Farming (2023) - Przewodnik systemów lepszego dobrostanu kur niosek.
- Compassion in World Farming (2024) – Eggtrack 2023
- Raport ZOBSiE Jarosław Urbański (2023) - <https://www.zobsie.pl/raporty/26-odejcie-od-chowu-klatkowego-zwierz-gospodarskich-w-polsce-koszty-i-korzyci-analiza-spoeczno-ekonomiczna>
- [Chickenwatch.org](https://chickenwatch.org)
- <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2996>
- Notowania cen Ministersto Rolnictwa 2023 - <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/notowania-w-2023-r17>

Skontaktuj się z nami:

Compassion in World Farming,
sekcja Food Business

E-mail: lidia.krawczyk@ciwf.org
compassioninfoodbusiness.com

Fundacja Compassion in World Farming
Polska

Ul. Marszałkowska 28A/15
00-576 Warszawa
E-mail: kontakt@ciwf.pl
www.ciwf.pl

Fundacja Compassion in World Farming Polska jest zarejestrowaną organizacją pożytku publicznego z numerem KRS 0000484066.